

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [ELEANOR SHARPSTON]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 12. oktobrī¹

Lieta C-664/15

***Protect Natur-, Arten- und Landschaftschutz Umweltorganisation
pret
Bezirkshauptmannschaft Gmünd***

(Verwaltungsgerichtshof (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Vide – Orhūsas konvencija – Iespēja vērsties tiesu iestādēs – Vides aizsardzības nevalstisko organizāciju tiesības – Šādu organizāciju tiesības pārsūdzēt tiesā kompetento iestāžu lēmumus – Šādu organizāciju lietas dalībnieces statuss administratīvajā procesā – Lietas dalībnieces statusa zaudēšana administratīvajā procesā, ja šāda organizācija minētā procesa laikā savlaicīgi neiesniedz iebildumus

1. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) lūdz norādījumus par vides aizsardzības organizācijas tiesībām vērsties tiesu iestādēs, pamatojoties uz Orhūsas konvenciju (*turpmāk tekstā* – “Orhūsas konvencija”)². Jautājumi rodas saistībā ar pieteikumu par atļaujas piešķiršanu ūdens ieguvei no upes, lai ražotu mākslīgo sniegu slēpošanas kūrortam (*turpmāk tekstā* – “atļauju izsniegšanas procedūra”)³. Vides jautājumi, kas saistīti ar konkrēto procedūru, attiecas uz Direktīvu 2000/60/EK⁴ (*turpmāk tekstā* – “Ūdens pamatdirektīva”).
2. Delikātais jautājums par vides aizsardzības organizāciju procesuālo statusu vides atļauju izsniegšanas procedūrās ir radījis bagātīgu judikatūru, kuras kulminācijas punkts ir lieta *Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15*⁵.
3. Šajā lietā Tiesai būs jāizskata šādi jautājumi. Vai Ūdens pamatdirektīvā, lasot to kopsakarā ar Orhūsas konvenciju, vides aizsardzības organizācijai tiek atzītas tiesības apstrīdēt administratīvos lēmumus administratīvajā vai tiesas procedūrā, it īpaši, ja tiek pieprasīta atļauja ūdens ieguvei mākslīgā sniega pūtējam? Vai attiecīgajai organizācijai lietas dalībnieces statuss būtu jāpiešķir procesa stadijā

1 Orģinālvaloda – angļu.

2 Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem, kas tika parakstīta Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā un stājās spēkā 2001. gada 30. oktobrī. Visas dalībvalstis ir minētās konvencijas Puses. Savienības vārdā tā apstiprināta ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK par to, ka Eiropas Kopienas vārdā noslēdz Konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem (OV 2005, L 124, 1. lpp.). No šī datuma Eiropas Savienība ir minētās konvencijas Puse.

3 Pamatlietā izskatāmais projekts ir pazīstams kā “*Aichelberglift* projekts”.

4 Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV 2000, L 327, 1. lpp.).

5 Skat. spriedumu, 2016. gada 8. novembris, *Lesoochranárske zoskupenie VLK* (*turpmāk tekstā* – “Brūnie lāči II”), EU:C:2016:838, it īpaši 59. punktu.

iestādē vai pietiek ar to, ka tai ir tiesības pārsūdzēt tiesā kompetento iestāžu piešķirto atļauju? Vai valsts procesuālajās normās var liegt vides aizsardzības organizācijai pārsūdzēt tiesā šādu administratīvu lēmumu, ja tā nav “savlaicīgi” iesniegusi savus iebildumus pret šo atļauju administratīvajā procesā saskaņā ar valsts tiesību aktiem?

Orhūsas konvencija

4. Orhūsas konvencijas mērķi tostarp ir apstiprināt vajadzību aizsargāt, saglabāt un uzlabot vides stāvokli⁶, atzīt, ka katrai personai ir pienākums gan individuāli, gan sadarbībā ar citiem aizsargāt un uzlabot vidi pašreizējo un nākamo paaudžu labā⁷, atzīt turklāt nevalstisko organizāciju nozīmi vides aizsardzībā⁸ un rūpēties, lai sabiedrībai, tostarp organizācijām, būtu pieejama efektīva tiesvedības sistēma, kas nodrošinātu likumos noteikto interešu aizsardzību un likumību⁹.

5. Konvencijas 1. pantā ir paredzēts, ka, “lai tagad un nākamajās paaudzēs aizsargātu ikvienas personas tiesības dzīvot vidē, kas atbilstu personas veselības stāvoklim un labklājībai, katra Puse saskaņā ar šīs konvencijas noteikumiem garantē tiesības piekļūt informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem”.

6. Termins “sabiedrība” saskaņā ar 2. panta 4. punktu “ir viena vai vairākas fiziskas vai juridiskas personas un – saskaņā ar attiecīgās valsts likumiem vai praksi – to apvienības, organizācijas vai grupas”. Saskaņā ar 2. panta 5. punktu lēmumu pieņemšanā vides jomā “par ieinteresētām uzskata tādas nevalstiskās organizācijas, kas veicina vides aizsardzību un atbilst visām attiecīgās valsts tiesību aktu prasībām”, un tādējādi uz tām attiecas minētās normas termina “ieinteresētā sabiedrība” piemērošanas joma.

7. Konvencijas 6. panta nosaukums ir “Sabiedrības dalība lēmumu pieņemšanā par īpašām darbībām”. Šī panta 1. punkta a) apakšpunktā ir norādīts, ka sabiedrības dalību reglamentējošās normas jāpiemēro attiecībā uz lēmumiem par to, vai atļaut veikt ierosinātās darbības, kas uzskaitītas I pielikumā¹⁰. 6. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir norādīts, ka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem šā panta noteikumus piemēro arī attiecībā uz lēmumiem par darbībām, kuras nav uzskaitītas I pielikumā un kurām var būt nozīmīga ietekme uz vidi. Attiecīgajai valstij jānosaka, vai uz ierosināto darbību attiecas 6. panta piemērošanas joma. 6. panta 2.–10. punktā ir tostarp paredzētas sabiedrības tiesības jau sākumā piedalīties vides lēmumu pieņemšanas procedūrā un iesniegt jebkādus komentārus, informāciju, vērtējumus vai atzinumus, ko tā uzskata par saistītiem ar ierosināto darbību.

8. Konvencijas 9. panta 2. punktā ir noteikts:

“Katra Puse saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nodrošina to, ka ieinteresētās sabiedrības pārstāvjiem,

- a) kuriem ir pamatota interese vai arī
- b) kuri uzskata, ka noticis tiesību aizskārums, ja šādu priekšnosacījumu paredz attiecīgās Puses administratīvā procesa normas,

6 Preambulas piektais apsvērums.

7 Preambulas septītais apsvērums.

8 Preambulas trīspadsmitais apsvērums.

9 Preambulas astoņpadsmitais apsvērums.

10 Uzskaitītās darbības, piemēram, attiecas uz enerģijas rūpniecību, metālu ražošanu un apstrādi un ieguves nozari. Tās ietver darbības ar jebkādu pamatu, kam var būt “nozīmīga” ietekme uz vidi. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem šķiet, ka *Aichelberglift* projekts neattiecas uz minētā pielikuma darbības jomu.

ir iespēja pārskatīšanas nolūkā griezties tiesā un/vai kādā citā neatkarīgā un objektīvā institūcijā, kas noteikta likumā, lai – pamatojoties uz materiāliem vai procesuāliem aspektiem – apstrīdētu jebkura tāda lēmuma, darbības vai bezdarbības likumību, uz ko attiecas 6. panta noteikumi, ja šāda apstrīdēšana paredzēta attiecīgās valsts tiesību aktos, kā arī neskarot šā panta 3. punktu un citus attiecīgus šīs konvencijas noteikumus.

To, vai interese ir pamatota un vai ir noticis tiesību aizskārums, nosaka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un ar mērķi nodrošināt ieinteresētajai sabiedrībai plašas iespējas griezties tiesu iestādēs saistībā ar šīs konvencijas piemērošanu. Tādēļ a) apakšpunkta piemērošanas nolūkā par pamatotu uzskata ikvienas tādas nevalstiskas organizācijas interesi, kura atbilst 2. panta 5. punktā minētajām prasībām. Šādas organizācijas uzskata arī par tādām, kam ir tiesības, attiecībā uz kurām ir iespējams tiesību aizskārums, kā paredzēts b) apakšpunktā.

[..]”

9. Konvencijas 9. panta 3. punktā ir norādīts:

“Turklāt, neskarot 1. un 2. punktā minētās pārskatīšanas procedūras, katra Puse nodrošina to, ka sabiedrības pārstāvjiem, kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi būtu, ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas pārkāpj attiecīgās valsts tiesību aktus vides jomā.”

10. Konvencijas 9. panta 4. punktā ir papildināts:

“[..] neskarot 1. punktu, šā panta 1., 2. un 3. punktā minētajām procedūrām ir jānodrošina pamatoti un efektīvi tiesiskie līdzekļi, tostarp, vajadzības gadījumā, atbrīvošana no amata [darbības pārtraukšana], un tām ir jābūt taisnīgām, objektīvām un ātrām, kā arī saistītām ar nelielām izmaksām. Šajā pantā paredzētos lēmumus noformē vai reģistrē rakstiski. Tiesu un, ja iespējams, citu institūciju lēmumi ir publiski pieejami.”

Savienības tiesības

Dzīvotņu direktīva

11. Dzīvotņu direktīvas¹¹ mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Savienības teritorijā¹². Saskaņā ar šo direktīvu ir izveidots saskaņots Eiropas īpaši aizsargājama dabas teritoriju (*turpmāk tekstā* – “IADT”) tīkls, lai minētos dabisko dzīvotņu veidus un sugu dzīvotnes saglabātu vai attiecīgā gadījumā atjaunotu to labvēlīgo aizsardzības statusu dabiskās izplatības areālā¹³. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās dalībvalstīm ir jānovērš dabisko dzīvotņu un sugu dzīvotņu noplicināšanās, kā arī jānovērš traucējumi, kas skar sugas, kuru dēļ noteikta attiecīgā teritorija. Visos plānos vai projektos, kas nav tieši saistīti ar konkrēto teritoriju vai nav vajadzīgi tās apsaimniekošanai, bet kas varētu būtiski ietekmēt minēto teritoriju, attiecīgi izvērtē ietekmi uz šo teritoriju, ievērojot tās aizsardzības mērķus. Kompetentajai valsts iestādei jāpiekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli¹⁴.

11 Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.) (*turpmāk tekstā* – “Dzīvotņu direktīva”).

12 2. panta 1. punkts.

13 3. panta 1. punkts.

14 Attiecīgi 6. panta 1., 2. un 3. punkts.

Ūdens pamatdirektīva

12. Ūdens pamatdirektīvas preambulas apsvērumos ir ietverti šādi apgalvojumi. Ūdens nav tāda prece kā jebkura cita, bet ir mantojums, kas jāaizsargā, jāaizstāv un pret kuru jāizturas kā pret mantojumu¹⁵. Kā izklāstīts Līgumos, Savienības politika attiecībā uz vidi ir veicināt vides kvalitātes saglabāšanas, aizsardzības un uzlabošanas mērķu sasniegšanu, saprātīgi un racionāli izmantojot dabas resursus, un tās pamatā jābūt piesardzības principam, kā arī principam, ka jāveic preventīvi pasākumi¹⁶. Ūdens pamatdirektīvas centienu pamatā ir cieša sadarbība un saskaņota rīcība Eiropas Savienībā, dalībvalstī un vietējā līmenī, kā arī sabiedrības, tostarp lietotāju, informēšana, apspriešanās ar tiem, kā arī to iesaistīšana¹⁷. Šīs direktīvas mērķis ir saglabāt un uzlabot ūdens vidi Eiropas Savienībā¹⁸. Lai nodrošinātu plašas sabiedrības, tostarp ūdens resursu lietotāju, līdzdalību upes baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādē un koriģēšanā, ir jāsniedz pienācīga informācija par plānotajiem pasākumiem un jāziņo par panākumiem to īstenošanā, lai iesaistītu plašu sabiedrību, pirms tiek pieņemti galīgie lēmumi par vajadzīgajiem pasākumiem¹⁹.

13. Ūdens pamatdirektīvas mērķis saskaņā ar tās 1. pantu ir nodrošināt tostarp iekšējo virszemes ūdeņu aizsardzību, kas: a) novērš turpmāku ūdens ekosistēmu stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā un nostiprina to, kā arī aizsargā sauszemes ekosistēmas un mitrzes, kas tieši atkarīgas no ūdens ekosistēmām, ciktāl tas attiecas uz to vajadzībām pēc ūdens, b) veicina ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu, pamatojoties uz pieejamo ūdens resursu ilglaicīgu aizsardzību, un c) ir vērsta uz ūdens vides pastiprinātu aizsardzību un uzlabošanu.

14. Saskaņā ar 2. pantā minētajām definīcijām “virszemes ūdeņi” ir iekšējie ūdeņi, izņemot gruntsūdeņus, pārejas ūdeņi un piekrastes ūdeņi, bet attiecībā uz to ķīmisko stāvokli – arī teritoriālie ūdeņi, savukārt bet “iekšējie ūdeņi” ir viss stāvošais vai tekošais ūdens zemes virspusē un visi gruntsūdeņi krasta virzienā no bāzes līnijas, no kuras mēra teritoriālo ūdeņu platumu²⁰. Saskaņā ar 3. panta 1. punktu dalībvalstis identificē atsevišķus upju baseinus, kuri atrodas to teritorijā, un iekļauj tos atsevišķos upju baseinu apgabalos.

15. Ar 4. panta (“Vides aizsardzības mērķi”) 1. punktu ir noteikti konkrēti vides aizsardzības mērķi “ieviešot praksē pasākumu programmas, kas precizētas upju baseinu apsaimniekošanas plānos”. It īpaši “dalībvalstis īsteno vajadzīgos pasākumus, lai novērstu visu virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos”. Tās “aizsargā, stiprina un atjauno” šādus ūdens objektus.

16. Saskaņā ar 11. panta 1. punktu dalībvalstis nodrošina, ka katrā upju baseinu apgabalā (vai starptautiska upju baseina daļā, kas atrodas tās teritorijā) tiek īstenota pasākumu programma atbilstoši šī panta 2.–4. punktam. It īpaši šādiem pasākumiem būtu jāietver “virszemes saldūdens [...] ieguves [...] kontroles pasākumi, tostarp [...] attiecībā uz ieguvi [...] iepriekšējas atļaujas ieviešana”²¹. Saskaņā ar 13. panta 1. punktu dalībvalstīm jānodrošina upes baseina apsaimniekošanas plāna izstrāde katram upju baseinu apgabalam, kas atrodas vienīgi to teritorijā. Saskaņā ar 14. panta 1. punktu dalībvalstīm jāveicina visu ieinteresēto pušu efektīva iesaiste Ūdens pamatdirektīvas īstenošanā, jo īpaši upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādē, pārskatīšanā un koriģēšanā. Dalībvalstis nodrošina to, ka par katru upes baseinu tiek publicēti un sabiedrībai, tostarp lietotājiem, novērojumu sniegšanai ir pieejami attiecīgie dokumenti.

15 Preambulas 1. apsvērumš.

16 Preambulas 11. apsvērumš.

17 Preambulas 14. apsvērumš.

18 Preambulas 19. apsvērumš.

19 Preambulas 46. apsvērumš.

20 Attiecīgi 2. panta 1. un 3. punkts.

21 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts.

17. Šīs direktīvas V pielikuma 1.1. punktā ir uzskaitīti dažādi kvalitātes faktori virszemes ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes rādītāju klasifikācijai. Tā 1.2. punktā ir ietvertas detalizētas ekoloģiskās kvalitātes rādītāju klasifikāciju normatīvās definīcijas: “ļoti laba” vai “maksimālā”, “laba” un “vidēja”.

IVN direktīva

18. IVN direktīvā²² ir prasīts, lai, pirms tiek dota piekrišana, uz tiem projektiem, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi *inter alia* to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ, attiektos prasība par attīstības piekrišanu un novērtējumu attiecībā uz to tiešo un netiešo ietekmi²³ uz vidi (*turpmāk tekstā* – “ietekmes novērtējums”), tostarp to ietekmi uz faunu, floru un ūdeni²⁴. Sabiedrība ir tiesīga piedalīties procedūrās, kas ir saistītas ar šādu ietekmes novērtējumu, un var apstrīdēt to rezultātu likumību gan tad, ja minētais novērtējums tiek veikts atsevišķi, gan tad, ja tas ir iekļauts atļauju piešķiršanas projektiem procedūrās²⁵. IVN direktīvas I pielikumā ir uzskaitīti projekti, par kuriem *a priori* uzskatāms, ka tiem ir ievērojama ietekme uz vidi. Šādiem projektiem obligāti jāveic ietekmes novērtējums. II pielikumā ir uzskaitīti projekti, kuriem dalībvalstij, **pamatojoties uz konkrētā gadījuma pārbaudi, minētās dalībvalsts paredzētiem** limitiem vai kritērijiem, ir “jānolemj”, vai tiem jāveic ietekmes novērtējums²⁶. IVN direktīvā netiek pieprasīts veikt ietekmes novērtējumu projektiem, kuri nav minēti kādā no šiem pielikumiem.

Austrijas tiesības

Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz

19. *Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz* (Vispārējais administratīvā procesa likums, *turpmāk tekstā* – “AVG”) 41. un 42. pantā ir noteikts:

“41. pants. (1) Sēde ir jāsasauc, personīgi informējot zināmos procesa dalībniekus. Ja procesa dalībnieki var būt vēl citas personas, par sēdi ir arī jāpaziņo, izvietojot paziņojumu uz pašvaldības oficiālā ziņojumu dēļa vai izsludinot to iestādes oficiāliem paziņojumiem paredzētā laikrakstā vai iestādes elektroniskajā oficiālajā vēstnesī.

(2) [...] Paziņojumā par sēdes sasaukšanu ir jābūt ietvertai attiecībā uz uzaicinājumiem paredzētajai informācijai, ieskaitot norādi uz 42. pantā paredzētajām sekām. [...]

42. pants. (1) Ja par sēdi ir paziņots atbilstoši 41. panta 1. punkta otrajam teikumam un administratīvajos noteikumos paredzētajā īpašajā formā, minētā sekas ir tādas, ka persona zaudē savu lietas dalībnieces statusu, ja tā neceļ iebildumus vēlākais dienā pirms sēdes sākuma iestādē tās darba laikā vai sēdes laikā. Ja administratīvajos noteikumos nekas nav noteikts par paziņojuma formu, pirmajā teikumā paredzētās tiesiskās sekas iestājas, ja par sēdi ir ticis paziņots 41. panta 1. punkta otrajā teikumā paredzētajā veidā un atbilstošā formā.

[..]”

22 Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 13. decembra Direktīva 2011/92/ES par novērtējumu par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.; *turpmāk tekstā* – “IVN direktīva”).

23 2. panta 1. punkts.

24 3. pants.

25 Attiecīgi 6., 9. un 11. pants.

26 4. pants. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, šķiet, izriet, ka IVN direktīvas I pielikums neattiecas uz *Aichelberglift* projektu.

Wasserrechtsgesetz

20. Lai transponētu Ūdens pamatdirektīvu un tās 4. panta 1. punktā noteikto pasliktināšanās aizliegumu, *Wasserrechtsgesetz-Novelle 2003* (2003. gada Likums par grozījumiem *Wasserrechtsgesetz* (Likums par ūdens resursiem, *turpmāk tekstā* – “*WRG 1959*”)) tika jaunā redakcijā izteiktas vairākas *WRG 1959* tiesību normas un tas tika papildināts ar jaunām tiesību normām. Materiāltiesiskās normas par ūdens resursu tiesībās noteiktu atļaujas piešķiršanas procedūru ir ietvertas it īpaši *WRG 1959* 12. panta 2. punktā, 15. panta 1. punktā, 21. panta 3. punktā, 32. un 38. pantā. Saskaņā ar ūdens ieguves atļaujas piešķiršanu reglamentējošiem valsts tiesību aktiem administratīvajā procesā tās iegūšanai dalībnieku tiesības vērsties tiesā tiek noteiktas saskaņā ar *WRG 1959* 102. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktu²⁷. Vides aizsardzības organizācijām, kurām nav subjektīvu publisku tiesību, nav lietas dalībnieču statusa. Saskaņā ar *WRG 1959* 102. panta 3. punktu tikai procesa dalībniekiem ir atļauts iesniegt iebildumus procesa gaitā. Ar 145.b panta 3. punktu ir norādīts, ka *WRG 1959* ir paredzēts Ūdens pamatdirektīvas normu transponēšanai.

Bundes-Verfassungsgesetz

21. *Bundes-Verfassungsgesetz* (Federālais Konstitucionālais likums) 132. panta 1. punktā ir paredzēts, ka administratīvās iestādes lēmumu tā prettiesiskuma dēļ var apstrīdēt persona, kura apgalvo, ka ar lēmumu tiek pārkāptas tās tiesības. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka šādu tiesību pārkāpumu pārsūdzēt tiesā var tikai fiziskās vai juridiskās personas, kurām administratīvajā procesā, kas ir norisinājies iepriekš, bija tiesības uz lietas dalībnieka statusu vai tām tāds tika atzīts.

Faktiskie apstākļi, procedūra un prejudiciālie jautājumi

22. *Aichelberglift Karlstein GmbH* (*turpmāk tekstā* – “*Aichelberglift*”) tika piešķirta atļauja ūdens ieguvei no tuvējās upes (*Einsiedelbach*) mākslīgā sniega pūtējam slēpošanas kūrortā Austrijā. *Aichelberglift* lūgums sākotnēji tika izskatīts, balstoties uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktā paredzēto procedūru. Kompetentā valsts iestāde nolēma, ka nav pamata šī lūguma noraidīšanai, ņemot vērā projekta nelielo ietekmi uz apkārtējo vidi (*turpmāk tekstā* – “*nihil obstat*”)²⁸.

23. Pēc tam *Aichelberglift* pieteikums par atļaujas piešķiršanu tika izskatīts atsevišķā administratīvā procesā saskaņā ar *WRG 1959*²⁹. Vides aizsardzības organizācija *Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation* (*turpmāk tekstā* – “*Protect*”) lūdza atzīt to par procesa dalībnieci, pamatojoties uz Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu un Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu.

24. Šajā procesā *Bezirkshauptmannschaft Gmünd* (Gmindas iecirkņa pārvaldes iestāde) rikoja sēdi saskaņā ar *AVG* 41. un 42. pantu. *Protect* cēla iebildumus par šo projektu, kas tika noraidīti, jo tā neesot norādījusi uz *WRG 1959* paredzētu tiesību aizskārumu un tādēļ saskaņā ar valsts noteikumiem tai neesot tiesības uz procesa dalībnieces statusu. *Bezirkshauptmannschaft Gmünd* ar 2013. gada 4. novembra lēmumu piešķīra *Aichelberglift* atļauju.

²⁷ Papildu skaidrojumu par šiem noteikumiem, kas izriet no Tiesas rīcībā nodotajiem materiāliem, skat. turpinājumā 78., 110. un 119. punktā.

²⁸ Austrijas valdība tiesas sēdē paskaidroja, ka lēmums netika apstrīdēts un līdz ar to kļuva galīgs.

²⁹ Austrijas valdības sniegtie paskaidrojumi tiesas sēdes laikā, šķiet, norāda, ka katrs projekts ir jāvērtē vairākos administratīvos procesos, katra no kuriem rezultātā tiek izdots administratīvs lēmums. Šie procesi notiek, it īpaši pamatojoties uz tiesību aktiem par dabas aizsardzību un *WRG 1959*.

25. Šo lēmumu *Protect* nesekmīgi pārsūdzēja *Landesverwaltungsgericht Niederösterreich* (Lejasaustrijas federālās zemes Administratīvā tiesa), kas uzskatīja, ka *Protect* nav tiesību uz lietas dalībnieces statusu administratīvajā procesā tādēļ, ka tā laikus neesot iesniegusi iebildumus, tas ir, vai nu pēdējā dienā pirms sēdes, vai šīs sēdes laikā³⁰. Tādēļ *Protect* esot zaudējusi savu lietas dalībnieces statusu atbilstoši AVG 42. pantam.

26. *Protect* pārsūdzēja minēto lēmumu iesniedzējtiesā. *Protect* būtībā apgalvoja, ka saskaņā ar Orhūsas konvencijas 2. panta 4. un 5. punktu un 9. panta 3. punktu tai esot tiesības uz lietas dalībnieces statusu administratīvajā procesā saistībā ar *WRG 1959* un tai esot tiesiska interese uz Savienības normu vides tiesību jomā ievērošanas nodrošināšanu.

27. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesa jautā:

“1) Vai [Ūdens pamatdirektīvas] 4. pants vai [minētā direktīva] kopumā piešķir vides aizsardzības organizācijai procedūrā, kurā nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums saskaņā ar [IVN direktīvu], tiesības, kuru aizsardzībai tai saskaņā ar [Orhūsas konvencijas] 9. panta 3. punktu ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras?

Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

2) Vai no Orhūsas konvencijas tiesību normām izriet prasība nodrošināt šo tiesību izmantošanas iespēju jau procesā pārvaldes iestādē vai arī pietiek ar iespēju nodrošināt tiesību aizsardzību tiesā pret pārvaldes iestādes lēmumu?

3) Vai ir pieļaujami tas, ka valsts procesuālajās tiesībās (AVG 42. pants) vides aizsardzības organizācija – tāpat kā arī citi procesa dalībnieki – tiek mudināta celt laicīgi savus iebildumus nevis tikai prasībā administratīvajā tiesā, bet gan jau procedūrā pārvaldes iestādēs, jo pretējā gadījumā tā zaudē savu lietas dalībnieces statusu un arī vairs nevar celt prasību administratīvajā tiesā?”

28. Tādi paši jautājumi radās lietā *C-663/15 Umweltverband WWF Österreich*, kurā tā pati iesniedzējtiesa iesniedza lūgumu Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2016. gada 20. janvāra rīkojumu abas lietas tika apvienotas rakstveida un mutvārdu procesā un galīgā sprieduma taisīšanai. *Umweltverband WWF Österreich, Protect, Öztaler Wasserkraft GmbH* (cita lietas dalībniece lietā *C-663/15*), Austrijas Republika, Nīderlandes Karaliste un Eiropas Komisija iesniedza rakstiskus apsvērumus attiecībā uz abām lietām. Kopīgā sēdē 2017. gada 15. martā visi minētie lietas dalībnieki izteica mutvārdu apsvērumus.

29. Ar 2017. gada 27. aprīļa spriedumu iesniedzējtiesa atcēla *Landesverwaltungsgericht Tirol* (Tiroles federālās zemes Administratīvā tiesa) 2015. gada 8. janvāra lēmumu lietā *C-663/15 Umweltverband WWF Österreich*. Ar 2017. gada 30. maija rīkojumu iesniedzējtiesa atzina, ka *WWF* tiesvedības priekšmets minētajā lietā vairs nepastāv un tiesvedība ir jāizbeidz. Ar 2017. gada 28. jūnija rīkojumu iesniedzējtiesa nolēma atsaukt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā *C-663/15*. Tiesai par šo rīkojumu tika paziņots 2017. gada 10. jūlijā. Lietas *C-663/15* un *C-664/15* tika atdalītas ar Tiesas otrās palātas priekšsēdētāja 2017. gada 11. jūlija rīkojumu, un lieta *C-663/15* tika attiecīgi izslēgta no Tiesas reģistra ar 2017. gada 14. jūlija rīkojumu.

30 Kā saprotu, tad saskaņā ar AVG 42. panta 1. punktu ir divi dažādi termiņi, lai procesa dalībnieks iesniegtu iebildumus.

30. Atklāti sakot, žēl, ka Tiesa agrāk nebija informēta, ka lieta C-663/15 ir jāizslēdz. Detalizētam darbam ar šo lietu no 2017. gada 27. aprīļa līdz 2017. gada 10. jūlijam tika ziedots laiks un pūles, ko varētu lietderīgāk veltīt darbam ar citām, “aktuālām” lietām. Tāpat kā saskaņā ar sadarbības garu, kas ir pamatā prejudiciālu nolēmumu procedūrai saskaņā ar LESD 267. pantu, Tiesai ir ātri un efektīvi jāizskata tai lūgto prejudiciālo nolēmumu lietas, tas pats sadarbības gars nozīmē to, ka iesniedzējtiesai ir noteiktas saistības informēt Tiesu par jebkurām būtiskām izmaiņām apstākļos, kas var ietekmēt lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu uzturēšanu Tiesā.

Ievada apsvērumi

31. Iesniedzējtiesa norāda, ka attiecīgais projekts pamatlietā ir saistīts ar ūdens ieguvu no vietējās upes. Tāpēc es saprotu, ka tas ietver virszemes saldūdens ieguvu Ūdens pamatdirektīvas 11. panta 3. punkta e) apakšpunkta izpratnē. No tā izriet, ka par šo projektu ir jāsaņem iepriekšēja atļauja saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuriem transponēta minētā tiesību norma, un jāievēro minētās direktīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā paredzētais aizliegums pasliktināt virszemes ūdens objektu stāvokli.

32. Turklāt nav strīda par to, ka *Protect* atbilst “ieinteresētās sabiedrības” nosacījumiem Orhūsas konvencijas 2. panta 5. punkta nozīmē un atbilst arī plašākam “sabiedrības” jēdzienam tās 6. panta izpratnē.

Par Tiesas kompetenci atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem

33. Komisija rakstveida apsvērumos norādīja, ka Tiesas kompetencē ietilpst atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem. Es tam piekritu un tikai īsi apskatīšu šo problēmu.

34. Orhūsas konvencija ir jaukts nolīgums, ko noslēgusi Savienība, pamatojoties uz kompetenci, kas tai ir kopīga ar tās dalībvalstīm. Šīs konvencijas noteikumi ir Savienības tiesību sistēmas neatņemama sastāvdaļa³¹. Tiesa jau agrāk ir atzinusi savu kompetenci interpretēt Orhūsas konvencijas³² noteikumus, un šajā ziņā prejudiciālo nolēmumu sniegšanas un valsts pienākumu neizpildes procedūru ietvaros ir taisījusi vairākus būtiskus spriedumus³³.

35. Konkrētāk, spriedumā *Brūnie lāči I* saistībā ar Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punktu Tiesa nosprieda, ka attiecīgo tiesību jomu “*lielā mērā regulē Savienības tiesības*”, tāpēc Tiesas kompetencē bija interpretēt Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu³⁴.

36. Šajā lietā *Protect* apgalvo, ka tā tiesības piedalīties procedūrā attiecībā uz lūgumu piešķirt atļauju iegūt ūdeni un uz pārskatīšanu tiesā iegūst no Ūdens pamatdirektīvas 4. panta, to lasot kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. pantu. Uz virszemes ūdens un gruntsūdens ieguvu dalībvalstīs attiecas atļauju procedūra (šīs direktīvas 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts); šādas atļaujas piešķiršanā tostarp piemēro aizliegumu pasliktināt ūdens objektu stāvokli (4. panta 1. punkts); atkāpes no šā aizlieguma var atļaut tikai saskaņā ar stingriem nosacījumiem, kas norādīti minētās direktīvas 4. panta 7. punktā.

31 Skat. spriedumu *Brūnie lāči II*, 45. punkts.

32 Skat. spriedumu, 2011. gada 8. marts, *Lesoochranárske zoskupenie (turpmāk tekstā – “Brūnie lāči I”)*, C-240/09, EU:C:2011:125, 30. punkts, kurā Tiesa tostarp atsaucas uz principiem, kas izstrādāti spriedumos, 1974. gada 30. aprīlis, *Haegeman*, 181/73, EU:C:1974:41, 4.–6. punkts, un 1987. gada 30. septembris, *Demirel*, 12/86, EU:C:1987:400, 7. punkts.

33 Skat. tostarp spriedumus, 2011. gada 18. oktobris, *Boxus* u.c., no C-128/09 līdz C-131/09, C-134/09 un C-135/09, EU:C:2011:667; 2013. gada 15. janvāris, *Križan* u.c., C-416/10, EU:C:2013:8; 2013. gada 11. aprīlis, *Edwards* un *Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221; 2011. gada 12. maijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen (turpmāk tekstā – “Trianel”)*, C-115/09, EU:C:2011:289, un 2014. gada 13. februāris, Komisija/Apvienotā Karaliste, C-530/11, EU:C:2014:67.

34 Skat. minētā sprieduma 34.–43. punktu. Plašākam kontekstam skat. arī tālaika judikatūras analīzi manos secinājumos minētajā lietā (EU:C:2010:436), 43.–57. punkts.

37. No spriedumā *Brūnie lāči I* paredzēto noteikumu tiesas piemērošanas izriet, ka Tiesa ir kompetenta sniegt skaidrojumu par Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta interpretāciju kopsakarā ar Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu.

Kuras ir Orhūsas konvencijas atbilstošās normas?

38. Orhūsas konvencijas sistēmas pamatā ir doma, ka sabiedrības iesaistīšanas intensitāte un sabiedrības tiesību tvērums administratīvajos procesos ir samērīgi ar attiecīgo projektu iespējamo ietekmi uz vidi.

39. Tādējādi uz tiem projektiem, kuriem var būt nozīmīga ietekme uz vidi, attiecas 6. panta 1. punkts³⁵ un līdz ar to Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkts. Pamatojoties uz šīm divām tiesību normām, vides aizsardzības organizācijām ir tiesības piedalīties administratīvās procedūrās, kas saistītas ar šādiem projektiem, un vēlāk tiesības vērsties tiesā par jebkuru pieņemto lēmumu.

40. Ja projektam nav paredzama nozīmīga ietekme uz vidi, tad 6. pantu un līdz ar to 9. panta 2. punktu nepiemēro. Uz šādu procedūru attiecas tikai 9. panta 3. punkts, kuru piemēro “turklāt, neskarot [9. panta] 1. un 2. punktā minētās pārskatīšanas procedūras”. Tādēļ sabiedrības locekļiem 9. panta 3. punkts ir rezerves norma, kuru var izmantot, lai iegūtu iespēju vērsties tiesu iestādēs, ja nevar izmantot 9. panta 1. un 2. punktu³⁶.

41. Ar 9. panta 3. punktu paredzēts, ka sabiedrībai ir “pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas pārkāpj attiecīgās valsts tiesību aktus vides jomā”. Tādējādi tas ietver pieeju procedūrai nolūkā apstrīdēt lēmumu (valsts iestādes aktu), kas pieņemts pēc administratīvās procedūras, kura pieteikuma iesniedzēja ieskatā varētu būt pretrunā Ūdens pamatdirektīvas 4. pantam. Tas, vai pati procedūra, ar kuru tiek apstrīdēts valsts iestādes akts, ir administratīvā vai tiesas procedūra, būs atkarīgs no valsts tiesību aktiem – šī tiesvedība norāda, ka Austrijā attiecībā uz lēmumiem saskaņā ar *WRG 1959* tā ir tiesas procedūra.

42. 9. panta 3. punktā atšķirībā no 6. panta nav paredzētas tiesības uz līdzdalību administratīvajā procedūrā, kuras rezultātā tiek izdots lēmums. Atšķirībā no 9. panta 2. punkta tajā netiek īpaši apskatīts vides aizsardzības organizāciju *locus standi*. Manuprāt, pēdējā ticams izskaidrojums ir tāds, ka Orhūsas konvencijas izstrādātājs, apdomīgi izskaidrojis (9. panta 2. punktā), ka attiecībā uz pārskatīšanu tiesā 2. panta 5. punkta prasībām atbilstošas vides aizsardzības organizācijas būtu jāuzskata par atbilstošām procesuālajai prasībai “kuri ir pietiekami ieinteresēti” vai “kuru tiesības ir aizskartas” (atkarībā no tā, kas bija attiecīgās Puses *locus standi* kritērijs), uzskatīja, ka tas jau ir devis pietiekamus norādījumus par šo konkrēto jautājumu.

43. Iesniedzējtiesa norāda uz Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu kā uz normu, kas attiecas uz šo lietu. Šajā ziņā tā skaidri norāda, ka IVN direktīvā nav paredzēts ietekmes novērtējums projektiem ūdens ieguvei mākslīgā sniega pūtējam un ka tādēļ *Aichelberglift* lūgums atļaujas saņemšanai jāpārbauda vienīgi, pamatojoties uz valsts tiesību normām ūdens resursu politikas jomā (tas ir, *WRG 1959*). Uzklaušanās laikā gan Nīderlandes valdība, gan *Protect* ierosināja, ka vismaz daļēji būtu jāuzskata, ka 9. panta 2. punkts ir piemērojams pamatlietā.

³⁵ 6. panta 1. punkta a) apakšpunkts attiecas uz projektiem, kuri uzskaitīti I pielikumā (projekti, par kuriem *a priori* uzskatāms, ka tiem ir ievērojama ietekme uz vidi), savukārt panta 6. panta 1. punkta b) apakšpunkts attiecas uz projektiem, kuriem “var būt ievērojama ietekme uz vidi”.

³⁶ Orhūsas konvencijas 9. panta 1. punkts attiecas uz procedūrām ar vidi saistītas informācijas pieejamībai. Tam nav nozīmes šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu.

44. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem ir redzams, ka *Aichelberglift* projekts neietilpst Orhūsas konvencijas³⁷ I pielikuma vai IVN direktīvas³⁸ I pielikuma piemērošanas jomā, tādējādi tam nebija jāveic obligātais ietekmes novērtējums saskaņā ar šo direktīvu. Iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu apstiprina šo analīzi. Tādēļ Orhūsas konvencijas 6. panta 1. punkta a) apakšpunkts nav piemērojams.

45. Attiecībā uz 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu Pusēm ir jānosaka, vai konkrētajam projektam “*var būt nozīmīga ietekme uz vidi*” (mans izcēlums)³⁹. Šajā ziņā “pat iespējamā nozīmīgā ietekme rada [šo] pienākumu”⁴⁰. Projekta iespējamās nozīmīgās ietekmes uz vidi apjoms, vieta un raksturojums ir būtiski faktori, kas jāņem vērā⁴¹.

46. Tiesas rīcībā esošie materiāli nav pietiekami, lai noteiktu, vai *Aichelberglift* projekts ietilpst Orhūsas konvencijas 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomā. It īpaši no iesniedzējtiesas lēmuma nav skaidrs, vai projekts pamatlietā tika pārbaudīts vai to vajadzēja pārbaudīt, lai saskaņā ar IVN direktīvas 4. panta 2. punktu vai Orhūsas konvencijas 6. panta 1. punkta b) apakšpunktu noteiktu, vai tam bija jāveic ietekmes novērtējums⁴² un vai *Protect* varēja (vai nevarēja) apstrīdēt šis noteikšanas rezultātus⁴³. Nav arī skaidrs, vai un kādā apmērā šis projekts atrodas ĪADT Dzīvotņu direktīvas 3. panta 1. punkta nozīmē un vai šī projekta ietekme uz ūdens resursiem tika (vai netika) pārbaudīta ietekmes novērtējumā, kas veikts, pamatojoties uz minētās direktīvas 6. panta 3. punktu. Visbeidzot, precīza attiecība starp šo novērtējumu un atļauju izsniegšanas procesu pamatlietā nav pilnīgi skaidra, bet fakts, ka tās ir (iespējami) savstarpēji saistītas, var būt nozīmīgs Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkta piemērojamībai⁴⁴.

47. Iesniedzējtiesai ir jāturpina nepieciešamo faktu vākšana, lai noteiktu, vai *Aichelberglift* projekts ietilpst Orhūsas konvencijas 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomā. Ja ietilpst, tad tiešām būtu piemērojams 9. panta 2. punkts. Šādā gadījumā atbildes uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem jau ir atrodamas bagātīgajā judikatūrā par Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punktu⁴⁵, kas it īpaši izstrādāta saistībā ar IVN direktīvas 11. pantu, kurā atspoguļots vairums 9. panta 2. punkta normu.

37 Starp minētajā pielikumā uzskaitītajiem projektiem, par kuriem *a priori* uzskatāms, ka tiem ir ievērojama ietekme uz vidi, un kuri saistīti ar ūdens resursiem, ir: termoelektrostacijas un atomelektrostacijas; notekūdeņu attīrīšanas iekārtas; iekšzemes ūdensceļi un ostas iekšzemes ūdenstransporta satiksmei; pazemes ūdeņu ieguve vai mākslīga pazemes ūdeņu papildināšana, ja iegūta vai ievadīta ūdens daudzums gadā ir vismaz 10 miljoni kubikmetru; projekti, kas paredz ūdens resursu pārdali starp upju baseiniem, un dambji un citas iekārtas, kas konstruētas vismaz 10 miljonu kubikmetru ūdens uzkrāšanai vai pastāvīgai glabāšanai.

38 IVN direktīvas I pielikumā ir iekļauti ar ūdeni saistīti projekti, kas līdzīgi tiem projektiem, uz kuriem attiecas Orhūsas konvencijas I pielikums.

39 IVN direktīvas 4. panta 2. punktā paredzēts līdzīgs pienākums saistībā ar projektiem, uz kuriem attiecas minētās direktīvas II pielikums.

40 Skat. *The Aarhus Convention: An Implementation Guide* (Orhūsas konvencijas piemērošanas rokasgrāmata), otrais izdevums, 2014, 132. lpp. (pieejama tikai ķīniešu, angļu, franču un krievu valodā). Tiesa ir nospriedusi, ka Orhūsas konvencijas piemērošanas rokasgrāmatu var uzskatīt par paskaidrojošu dokumentu, ko var ņemt vērā, interpretējot šo konvenciju, vajadzības gadījumā līdz ar citiem attiecīgiem materiāliem (spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber*, C-570/13, EU:C:2015:231, 35. punkts).

41 Skat. Orhūsas konvencijas piemērošanas rokasgrāmatu, 133. lpp. Pēc analogijas skat. arī IVN direktīvas III pielikumu, kurā uzskaitīti attiecīgi šāda nolēmuma kritēriji.

42 Šāds novērtējums izraisa Orhūsas konvencijas 6. panta un 9. panta 2. punkta piemērošanu: skat. spriedumu *Brūnie lāči II*, 56. un 57. punkts. Iesniedzējtiesas lēmumā ir tikai norādīts, ka *Aichelberglift* atļaujas piešķiršanas lūgums tika sākotnēji izskatīts saskaņā ar procedūru, kas pamatota ar Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punktu: skat. iepriekš 22. punktu.

43 Ja vides aizsardzības organizācijai tiek liegts ierosināt tiesvedību par šādu novērtējumu, tad šis novērtējums nav saistošs šai organizācijai, kura var apstrīdēt tā rezultātus ar pieteikumu, kas iesniegts vai nu par minēto novērtējumu, vai *pret jebkādiem turpmākiem lēmumiem* par atļaujas piešķiršanu attiecīgajam projektam. Pēc analogijas skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber*, C-570/13, EU:C:2015:231, 44. un 51. punkts. Šādā situācijā Orhūsas konvencijas 9. panta 2. punkta iedarbība tādējādi var būt plašāka par procedūru, kas bija pamatā tās sākotnējai piemērošanai, neskatoties uz to, ka šis procedūras gaitā veiktajā novērtējumā ir secināts, ka nav ievērojamas ietekmes uz vidi 6. panta 1. punkta b) apakšpunkta nozīmē.

44 Tas ir tāpēc, ka iepriekšējam novērtējumam bija piemērojams Orhūsas konvencijas 6. pants un 9. panta 2. punkts. Skat. spriedumu *Brūnie lāči II*, 56. un 57. punkts.

45 Pavisam nesen spriedumā *Brūnie lāči II*.

48. Turpinājumā es pamatošos uz pieņēmumu, ka Orhūsas konvencijas 6. pants un tādējādi arī 9. panta 2. punkts *nav* piemērojami un ka procedūra, kurā ierosināts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, kur *Protect* apgalvo, ka atļaujas piešķiršana *Aichelberglift* ūdens ieguvei mākslīgā sniega pūtējam ir Ūdens pamatdirektīvas 4. panta pārkāpums, ir jāizskata tikai un vienīgi no Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta viedokļa.

Par pirmo jautājumu

49. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai vides aizsardzības organizācija var atsaukties uz Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu vai minēto direktīvu kopumā, kopā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu, lai administratīvajā iestādē apstrīdētu vai tiesā pārsūdzētu kompetentās iestādes darbības vai bezdarbības tiesiskumu administratīvajā procedūrā, uz kuru neattiecas IVN direktīva, piemēram, kā tas ir pamatlietā.

50. Šis jautājums ir formulēts vispārīgi. Administratīvo procedūru šajā lietā veica kompetentā iestāde saskaņā ar *WRG 1959*, kas ir paredzēts Ūdens pamatdirektīvas transponēšanai. Pamatlietā apstrīdētais akts ir atļauja, kas piešķirta, pamatojoties uz *WRG 1959*. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka šādu atļauju var pārsūdzēt *Landesverwaltungsgericht* (federālās zemes administratīvā tiesa).

51. Tādēļ galvenais jautājums, kas jārisina, izskatot šo jautājumu, ir vides aizsardzības organizāciju *locus standi* šādas atļaujas pārsūdzībai tiesā saistībā ar Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu. Pirms analizēju jautājumu par vides aizsardzības organizāciju tiesībām pārsūdzēt šādu atļauju tiesiskumu, es vispirms izskatīšu minētās direktīvas 4. panta nozīmi.

Ūdens pamatdirektīvas 4. panta nozīme

52. Austrijas valdība apgalvo, ka Ūdens pamatdirektīvas 4. pantam nav tiešas iedarbības, jo tajā nav norādīti nekādi adresāti, bet Nīderlandes valdība un *Protect* apgalvo, ka atzītām vides aizsardzības organizācijām būtu jāļauj izmantot šo tiesību normu.

53. Ūdens pamatdirektīvā ir norādīts uz ūdeni kā mantojumu, kas jāaizsargā, jāaizstāv un pret ko jāizturas kā pret mantojumu (preambulas 1. apsvērumš). Ar šo direktīvu ir noteikts regulējums ūdens vides pasliktināšanās novēršanai, pastiprinātai aizsardzībai un uzlabošanai Eiropas Savienībā (preambulas 19. apsvērumš un 1. pants). Tā veicina Līguma vides aizsardzības mērķus (preambulas 11. apsvērumš).

54. Ūdens pamatdirektīvas 4. pantam, kurā noteikts direktīvas vispārīgais vides aizsardzības mērķis, ir galvenā nozīme ar minēto direktīvu iedibinātajā ūdens aizsardzības sistēmā kopumā.

55. Neskatoties uz to, ka Ūdens pamatdirektīva ir pamatdirektīva, principiālajā spriedumā *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland* Tiesa nosprieda, ka minētās direktīvas “4. panta 1. punkta a) apakšpunkts neaprobežojoties tikai ar programmatisku formulējumu noteiktiem vienkāršiem plānošanas un pārvaldes mērķiem, bet gan tas rada saistošas sekas”⁴⁶. Ar 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punkta redakciju, kurā noteikts, ka “dalībvalstis *īsteno* vajadzīgos pasākumus, lai novērstu visu virszemes ūdens objektu stāvokļa pasliktināšanos”, dalībvalstīm ir paredzēts pienākums

46 Skat. spriedumu, 2015. gada 1. jūlijs, C-461/13, EU:C:2015:433, 43. punkts.

rikoties šādā veidā⁴⁷. Šis pienākums it īpaši ir jāievēro, apstiprinot atsevišķus projektus saskaņā ar tiesisko regulējumu, kas reglamentē ūdens aizsardzību, īpaši atsakot atļauju projektiem, kas varētu pasliktināt noteikta ūdens objekta stāvokli, izņemot, ja ir jāuzskata, ka minētajiem projektiem ir piemērojams izņēmums saskaņā ar 4. panta 7. punktu⁴⁸.

56. Ūdens pamatdirektīvas 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) punktā ietverto virszemes ūdens objekta “stāvokļa pasliktināšanās” jēdzienu Tiesa ir interpretējusi plaši. Tādējādi pasliktināšanās ir tad, ja vismaz viens no kvalitātes elementiem šīs direktīvas V pielikuma izpratnē ir pasliktinājies par vienu klasi, pat ja šī pasliktināšanās neizpaužas kā pazemināšana klasifikācijā attiecībā uz virszemes ūdens objektu, to ņemot kopumā⁴⁹.

57. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai visos gadījumos, kuros kādas direktīvas noteikumi pēc to satura šķiet beznosacījuma un pietiekami precīzi, ja noteiktajā termiņā nav pieņemti ieviešanas pasākumi, uz šiem noteikumiem var atsaukties, lai atspēkotu ikvienu valsts tiesību normu, kas ir pretrunā direktīvai, vai ja šie noteikumi paredz tiesības, uz kurām indivīdi ir tiesīgi atsaukties attiecībā pret valsti⁵⁰.

58. Pasliktināšanās aizliegums, manuprāt, ir noteikts, beznosacījuma un pietiekami precīzs, lai tam būtu tieša iedarbība⁵¹.

59. Saistībā ar vides aizsardzības direktīvām Tiesa vairākās lietās ir nospriedusi, ka pietiekami precīzām normām par kopīgā dabas mantojuma aizsardzību ir tieša iedarbība, neraugoties uz to, ka ar tām netiek tieši piešķirtas tiesības indivīdiem⁵². Pavisam nesen Tiesa atzina Dzīvotņu direktīvas 6. panta 3. punkta tiešo iedarbību⁵³, kurā noteikts pienākums veikt ietekmes novērtējumu, pirms tiek piešķirta atļauja projektam, kam var būt būtiska ietekme uz aizsargājamo teritoriju. Tiesa ir arī nospriedusi, ka visos tajos gadījumos, kad direktīvās paredzēto pasākumu neizpilde var apdraudēt cilvēku veselību, tiem vajadzētu varēt atsaukties uz imperatīvajām normām, lai īstenotu savas tiesības⁵⁴.

60. Minētajās lietās, tostarp spriedumā *Brūnie lāči II*, Tiesa ir nospriedusi, ka, būtībā izslēdzot to, ka atzītas vides aizsardzības organizācijas var atsaukties uz direktīvā noteiktajiem pienākumiem, netiktu ievērots direktīvas saistošais spēks, kas tai ir piešķirts LESD 288. pantā. Ja Savienības likumdevējs ar direktīvu dalībvalstīm ir noteicis pienākumu veikt konkrētas darbības, šāda pienākuma efektivitāti varētu vājināt, ja indivīdi nevarētu atsaukties uz to savas valsts tiesās. Tās lietderīgā iedarbība tāpat būtu apdraudēta, ja attiecīgās valsts tiesām tiktu liegts ņemt to vērā kā Savienības tiesību elementu, lai noteiktu, vai valsts likumdevējs, veicot iespējamo izvēli par tās ieviešanas formu un metodēm, ir ievērojis šajā direktīvā noteiktās rīcības brīvības robežas⁵⁵.

47 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 31. punkts (mans izcēlums).

48 Skat. spriedumu, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 50. punkts.

49 Skat. spriedumu, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 70. punkts.

50 Skat. spriedumu, 1982. gada 19. janvāris, *Becker*, 8/81, EU:C:1982:7, 25. punkts.

51 Tiesa saistībā ar IVN direktīvas 2. panta 1. punktu nosprieda, ka fakts, ka dalībvalstij ir zināma rīcības brīvība, neizslēdz šādu tiešu iedarbību. Skat. spriedumu, 1996. gada 24. oktobris, *Kraaijeveld* u.c., C-72/95, EU:C:1996:404, 59. punkts.

52 Padomes 1985. gada 27. jūnija Direktīvas 85/337/EEK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 1985, L 175, 40. lpp.) 2. panta 1. punkta kontekstā, skatot to kopsakarā ar 1. panta 2. punktu un 4. panta 2. punktu, skat. spriedumu, 2004. gada 7. janvāris, *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 64.–66. punkts. Saistībā ar Padomes 1979. gada 2. aprīļa Direktīvas 79/409/EEK par savvaļas putnu aizsardzību (OV 1979, L 103, 1. lpp.) 9. pantu skat. spriedumu, 1996. gada 7. marts, *Associazione Italiana per il WWF* u.c., C-118/94, EU:C:1996:86, 19. punkts.

53 Skat. spriedumu *Brūnie lāči II*, 44. punkts.

54 Skat. spriedumu, 1991. gada 17. oktobris, Komisija/Vācija, C-58/89, EU:C:1991:391, 14. punkts. Šajā ziņā skat. arī spriedumus, 1991. gada 30. maijs, Komisija/Vācija, C-59/89, EU:C:1991:225, 19. punkts; 1991. gada 30. maijs, Komisija/Vācija, C-361/88, EU:C:1991:224, 16. punkts; 1996. gada 12. decembris, Komisija/Vācija, C-298/95, EU:C:1996:501, 16. punkts; 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, 66. punkts; 2008. gada 25. jūlijs, *Janecek*, C-237/07, EU:C:2008:447, 37. punkts, un 2014. gada 19. novembris, *ClientEarth*, C-404/13, EU:C:2014:2382, 55. un 56. punkts.

55 Skat. spriedumu *Brūnie lāči II*, 44. punkts.

61. Iespēja atsaukties uz Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu izriet no rīcības (pretēji Savienības tiesībām), kas ir jāaizliedz. Vides aizsardzības organizācijas tādēļ, manuprāt, var atsaukties uz 4. pantu, ciktāl tām valsts tiesību aktos ir pieejami tiesiskās aizsardzības līdzekļu risinājumi⁵⁶.

Vai vides aizsardzības organizācijai ir tiesības atsaukties uz Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu?

62. Austrijas valdība apgalvo, ka, izņemot daļu 14. panta normu, Ūdens pamatdirektīvā nav paredzēta dalība pārbaudē tiesā vai tiesības lūgt pārbaudi tiesā. Tas ir pretstatā dažām citām vides aizsardzības direktīvām⁵⁷, no kurām dažas tika īpaši grozītas, lai īstenotu Orhūsas konvencijas 9. pantā paredzētās tiesības⁵⁸. Tā piebilst, ka minētās konvencijas 9. panta 3. punktam kā normai, uz kuru atsaucas *Protect*, lai pamatotu savas tiesības, nav tiešas iedarbības.

Vispārīgas piezīmes par Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta interpretāciju

63. Ar 9. panta 3. punktu paredzēts, ka katrai Pusei jānodrošina tas, ka sabiedrības pārstāvjiem (kas, pamatojoties uz 2. panta 4. punktu, ietver vides aizsardzības organizācijas) ir pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras, lai apstrīdētu fizisku personu vai valsts iestāžu darbību vai bezdarbību, kas ir pretrunā attiecīgās valsts tiesību aktiem vides jomā. Tādējādi tajā paredzētas tostarp tiesības apstrīdēt administratīvajā procesā pieņemtus administratīvu iestāžu aktus.

64. Ir skaidrs, ka šajā kontekstā nav piemērojama neviena Savienības tiesību norma, kas īpaši pieņemta, lai īstenotu Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu. It īpaši Ūdens pamatdirektīvā ir noteikts tiesiskais regulējums, neparedzot tā īstenošanai nepieciešamus sīki izstrādātus procesuālos noteikumus. Ar 4. pantu kā tādu vides aizsardzības organizācijām nav piešķirtas tiesības rosināt administratīvas vai tiesā veiktas pārbaudes. Vienīgā būtiskā tiesību norma šķiet 14. panta (“Sabiedrības informēšana un apspriešanās”) 1. punkts, kurā noteikts, ka dalībvalstis “veicina visu ieinteresēto pušu efektīvu iesaisti [minētās] direktīvas īstenošanā”⁵⁹. Man šķiet, ka šī norma ir pārāk abstrakta, lai uz to atsauktos tieši kā uz procesuālo tiesību avotu.

65. Tiesa ir nospriedusi, ka Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktam nav tiešas iedarbības⁶⁰. Tādējādi vides aizsardzības organizācijas nevar tieši atsaukties uz šo normu, lai pretendētu uz *locus standi* valsts iestāžu tiesību aktu, piemēram, *Aichelberglift* piešķirtās atļaujas, apstrīdēšanai.

66. Ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jāparedz detalizēti procesuāli noteikumi prasībām, kas noteiktas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, šajā gadījumā - Ūdens pamatdirektīvā, lasot to kopsakarā ar Orhūsas konvenciju, un dalībvalstīm ir pienākums katrā atsevišķā gadījumā nodrošināt šo tiesību efektīvu aizsardzību⁶¹.

67. Dalībvalstu procesuālā autonomija nav absolūta. Tā ir jāīsteno, ievērojot Orhūsas konvencijas un Ūdens pamatdirektīvas mērķus un uzdevumus.

56 Ģenerālvokāte J. Kokote [J. Kokott] nonāca pie tāda paša slēdziena secinājumos lietā *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:60, 141. punkts.

57 Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīvas 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (OV 2010, L 334, 17. lpp.) 25. pantu un IVN direktīvas 11. pantu.

58 Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 26. maija Direktīvu 2003/35/EK, ar ko paredz sabiedrības līdzdalību dažu ar vidi saistītu plānu un programmu izstrādē un ar ko attiecībā uz sabiedrības līdzdalību un iespēju griezties tiesās groza Padomes [Direktīvu 85/337] un [1996. gada 24. septembra Direktīvu] 96/61/EK [par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli] (OV 2003, L 156, 17. lpp.).

59 Mans izcēlums. Pamatojoties uz iesniedzējtiesas skaidrojumu, saprotu, ka šajā lietā nav nozīmes pārējam 14. pantam, kurā ir paredzētas tiesības saņemt informāciju un izteikt komentārus.

60 Skat. spriedumu *Brūnie lāči I*, 45. punkts, un spriedumu, 2015. gada 13. janvāris, Padome u.c./*Vereniging Milieudéfensie* un *Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht*, no C-401/12 P līdz C-403/12 P, EU:C:2015:4, 59. punkts.

61 Šajā ziņā skat. spriedumu *Brūnie lāči I*, 47. punkts; citā kontekstā skat. arī spriedumu, 2016. gada 15. septembris, *Star Storage* u.c., C-439/14 un C-488/14, EU:C:2016:688, 46. punkts.

68. Jāpstājas, lai atgādinātu, ka līdz ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā 2009. gada 1. decembrī LES 3. panta 3. punktā noteiktais princips par “vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu” ir kļuvis par Savienības tiesību aktu galveno mērķi. Tāds pats princips ir nostiprināts arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas⁶² 37. pantā, kas – arī līdz ar Lisabonas līguma stāšanos spēkā – ir daļa no Savienības primārajiem tiesību aktiem un ir jāuzskata par sekundāro tiesību aktu interpretācijas līdzekli⁶³.

69. No Ūdens pamatdirektīvas izriet, ka dalībvalstis uzņemas atbildību par šīs direktīvas vides aizsardzības mērķu īstenošanu, kā noteikts īpaši 1. un 4. pantā, un ka šīs direktīvas centienu pamatā ir īpaši ir *sabiedrības* informēšana, apspriešanās ar to, kā arī tās *iesaistīšana* (preambulas 14. apsvērums)⁶⁴. Turklāt saskaņā ar 14. panta 1. punktu dalībvalstīm ir jāveicina visu ieinteresēto pušu efektīva iesaiste Ūdens pamatdirektīvas īstenošanā.

70. Šie noteikumi norāda, kādā veidā ir jāinterpretē Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkts. Sabiedrības iesaistīšanai administratīvas procedūras sākumposmos saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 14. panta 1. punktu lielā mērā nebūtu nozīmes, ja nebūtu iespējams vismaz dažiem sabiedrības pārstāvjiem iegūt *locus standi* vēlāk procesa gaitā, it īpaši, lai pārsūdzētu šajā procedūrā pieņemto lēmumu atbilstību minētajai direktīvai.

Kritēriji, ko dalībvalstis var noteikt saskaņā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu

71. Jāatzīst, ka saistībā ar Orhūsas konvenciju dalībvalstīm ir diezgan plaša rīcības brīvība. It īpaši tiesības uz administratīviem un tiesas ceļā īstenojamiem tiesību aizsardzības līdzekļiem Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktā var piešķirt tikai tiem sabiedrības pārstāvjiem, kas “atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi ir”.

72. Tomēr, paredzot procesuālos noteikumus Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta īstenošanai, dalībvalstīm jāatceras, ka šīs konvencijas mērķis ir rūpēties, lai “sabiedrībai, tostarp organizācijām būtu pieejama efektīva tiesvedības sistēma, kas nodrošinātu likumos noteikto interešu aizsardzību un likumību” (preambulas 18. apsvērums).

73. Frāzi “kas atbilst attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem, ja tādi ir”, nevar izmantot “kā attaisnojumu tam, lai ieviestu vai paturētu spēkā tik stingrus kritērijus, ka tie faktiski liedz visām vai gandrīz visām vides aizsardzības organizācijām iespēju apstrīdēt darbības vai bezdarbību, kas ir pretrunā valsts tiesību aktiem vides jomā”; minētā frāze “norāda Pusēm uz pašierobežojumu nenoteikt pārāk stingrus kritērijus. Šādu procedūru pieejamībai tādējādi vajadzētu būt prezumējamai, nevis izņēmumam”; un “visiem šādiem kritērijiem vajadzētu atbilst Konvencijas mērķiem attiecībā uz tiesas pieejamības nodrošināšanu”⁶⁵. Tādēļ šīs frāzes visloģiskākā interpretācija, manuprāt, ir norāde uz alternatīvām procesuālajām prasībām “kuri ir pietiekami ieinteresēti” vai “kuru tiesības ir aizskartas” 9. panta 2. punktā.

62 OV 2010, C 83, 389. lpp. (*turpmāk tekstā* – “Harta”). Šajā normā ir noteikts pienākums nodrošināt, ka “augstam vides aizsardzības līmenim un vides kvalitātei” ir jābūt integrētai Savienības politikā.

63 Skat. ģenerāladvokāta N. Jēskinena [N. Jääskinen] secinājumus lietā *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2014:2324, 6. punkts. Kā nesen norādīju secinājumos lietā *Komisija/Malta*, C-557/15, EU:C:2017:613 (spriedums vēl nav pasludināts), es pilnībā piekritu ģenerāladvokātam N. Jēskinenam, uzsverot šo svarīgo attīstību.

64 Citi šīs direktīvas mērķi tika apspriesti iepriekš 53. un 54. punktā.

65 Skat. Orhūsas konvencijas piemērošanas rokasgrāmatu, 198. lpp.

74. Savos secinājumos lietā *Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsforening*⁶⁶ es analizēju, kādus nosacījumus dalībvalstis var paredzēt, pamatojoties uz Direktīvas 85/337 (tagad aizstāta ar IVN direktīvu) 1. panta 2. punktu, kas atsaucas uz “visām attiecīgās valsts tiesību aktu prasībām”⁶⁷. Manis rakstītais ir piemērojams šajā kontekstā. Manuprāt, vides aizsardzības organizācijām, kas veicina vides aizsardzību un atbilst objektīvi pamatotām, pārredzamām un nediskriminējošām prasībām, veicinot tiesu pieejamību saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ir jābūt tiesīgām atsaukties uz Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu.

75. No tā izriet, ka valsts tiesību aktos vispārēji nevar izslēgt visām vides aizsardzības organizācijām no 9. panta 3. punkta izrietošās tiesības, ieviešot valsts tiesību aktos šo tiesību izmantošanas “kritērijus”⁶⁸. Lietā *Trianel*⁶⁹ es ierosināju, ka, tāpat kā *Ferrari* markas automašīna ar aizslēgtām durvīm, arī rūpīga kontroles sistēma nav īpaši noderīga, ja tā ir pilnībā nepieejama atsevišķām prasību kategorijām.

76. Šādai frāzes “kritērijiem, ja tādi ir,” interpretācijai tiešām būtu negatīvas sekas. Procesuāla sistēma, kura praktiski izslēgtu jebkuras vides aizsardzības organizācijas tiesības apstrīdēt administratīvos aktus, kas pieņemti, pamatojoties uz valsts noteikumiem, ar kuriem īstenota Ūdens pamatdirektīva, varētu nopietni apdraudēt 4. pantā noteiktā aizlieguma lietderīgo iedarbību⁷⁰ un kopumā nopietni apdraudēt Hartas 37. pantā paredzētā augsta vides aizsardzības līmeņa mērķa sasniegšanu.

Vides organizāciju loma

77. Dabas vide pieder mums visiem, un tās aizsardzība ir mūsu kolektīvā atbildība. Tiesa ir atzinusi, ka Savienības tiesību normas vides jomā lielākoties ir sabiedrības interesēs, nevis tikai privātpersonu individuālo interešu aizsardzībai⁷¹. Nedz ūdens, nedz tajā peldošās zivis nevar vērsties tiesā. Tāpat kokiem nav tiesību celt prasību⁷².

78. Gan iesniedzējtiesa lēmumā par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, gan Austrijas valdība tiesas sēdē paskaidroja, ka Austrijas tiesībās pieteicējam ir tiesības iesniegt pieteikumu administratīvās vai tiesas procedūrās tikai tādā mērā, kādā tam piemīt subjektīvas materiālās tiesības, par kuru pārkāpumu viņš iesniedz pieteikumu. Vides aizsardzības organizācijas pēc būtības nevar atbilst nosacījumam par materiālajām tiesībām. Tas šādai organizācijai padara praktiski neiespējamu administratīvu lēmumu apstrīdēšanu administratīvā iestādē vai pārsūdzēšanu tiesā, neatkarīgi no tā, cik centīgi tā darbojas un cik vērtīgas ir piezīmes, ko tā vēlas iesniegt.

66 C-263/08, EU:C:2009:421, it īpaši 73. un 74. punkts.

67 Tur ieteicu, ka būtībā tie var būt divu veidu nosacījumi. Pirmkārt, var būt nosacījumi, kas saistīti ar valsts prasībām attiecībā uz biedrību reģistrāciju, sastāvu vai atzišanu, kuru mērķis ir panākt juridisku apliecinājumu par to, ka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem šāda organizācija *pastāv*. Otrkārt, var būt nosacījumi, kas attiecas uz šādu organizāciju darbību un to, kā tās ir saistītas ar vides aizsardzības interešu tiesisko aizsardzību. Nav pieņemami nosacījumi, kas ir izstrādāti tik neskaidri vai neatbilstoši tādā ziņā, ka tie rada nenoteiktību vai diskriminējošu rezultātu. Vēl vairāk acīmredzams, ka ir jānoraida jebkādi ierobežojumi, kuru mērķis ir *kavēt*, nevis *veicināt* administratīvo un tiesu procedūru pieejamību vides aizsardzības organizācijām.

68 Pēc analogijas skat. spriedumu, 2001. gada 26. jūnijs, *BECTU*, C-173/99, EU:C:2001:356, 53. punkts. Tajā Tiesa nosprieda, ka direktīvā ietvertās frāzes “saskaņā ar nosacījumiem [..], ko nosaka valsts tiesību akti un/vai prakse”, kas paredz darbiniekiem izmantot apmaksātu atvaļinājumu, nozīme ir jāinterpretē tādējādi, ka “lai gan dalībvalstis savos iekšējos tiesību aktus var brīvi noteikt tiesību uz ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu nosacījumus un īstenošanu, nosakot īpašos apstākļus, kurās darba ņēmēji var izmantot šīs tiesības, kas ir viņu rīcībā attiecībā uz visām pabeigta darba periodiem, tās nav tiesīgas šādu tiesību pastāvēšanu [..] saistīt ne ar kādiem priekšnosacījumiem”.

69 Skat. manus secinājumus lietā *Trianel*, C-115/09, EU:C:2010:773, 77. punkts.

70 Pēc analogijas skat. Tiesas argumentāciju lietās, kad Tiesa ir izskatījusi *locus standi* izslēgšanu attiecībā uz projekta vietas kaimiņiem (spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Gruber*, C-570/13, EU:C:2015:231) un uz atzītām vides aizsardzības organizācijām, kurās ir mazāk par 2000 dalībniekiem (spriedums, 2009. gada 15. oktobris, *Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsforening*, C-263/08, EU:C:2009:631). Pedējā minētajā lietā ir jāņem vērā, ka Zviedrijā pamatlīnijas faktisko apstākļu norises laikā tikai divas vides aizsardzības organizācijas bija tik daudz dalībnieku, tāpēc šis noteikums *darbojās* kā praktisks tiesas pieejamības aizliegums visām šādām organizācijām.

71 Skat. spriedumu, 2011. gada 12. maijs, *Trianel*, C-115/09, EU:C:2011:289, 46. punkts.

72 Par šo jautājumu skat. Stone, D., *Should trees have standing?*, Oksforda: Oxford University Press, 2010.

79. Kā saprotu, pat atsevišķi tiesību subjekti nevarētu iesniegt pieteikumu, apgalvojot, ka pārkāpta tāda norma, kas paredzēta vides kā tādas aizsardzībai, vai arī norma, ar kuru aizsargātas sabiedrības intereses, piemēram, Ūdens pamatdirektīvas 4. pantā noteiktais pasliktināšanās aizliegums. No tā izriet, ka, ja vien indivīdu materiālās tiesības nejauši nesakrīt ar sabiedrības interesēm un ja šie indivīdi nenolemj kompetentā iestādē vai tiesā uzsākt procedūru nolūkā šo tiesību ievērošanu, neviens nevar rīkoties, lai aizsargātu vidi⁷³.

80. Savos secinājumos lietā *Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening*⁷⁴ es paskaidroju, ka vides aizsardzības organizācijas pauž tādas kolektīvās un sabiedrības intereses, kuras neviens cits citādi nevarētu aizstāvēt. Tās apvieno daudzu personu prasījumus vienā pieteikumā, darbojas kā filtrs un sniedz specializētas zināšanas, tādējādi nostādot tiesu labākā situācijā, lai pieņemtu galīgo nolēmumu. Tādējādi ilgtermiņā tās liek vides procedūrām labāk darboties. To darot, vides aizsardzības organizācijām ir izšķiroša nozīme, aizsargājot mūsu kopīgās vides mantojumu.

81. Orhūsas konvencijas autori neizvēlējās ieviest *actio popularis* vides jautājumos. Tā vietā viņi izvēlējās stiprināt vides aizsardzības organizāciju lomu. To darot, viņi meklēja vidusceļu, kas izlīdzinātu maksimālistu pieeju (*actio popularis*) un minimālistu pieeju (individuālās prasījuma tiesības, kas ir tikai tiem, kuri ir tieši ieinteresēti)⁷⁵. Manuprāt, tas bija saprātīgs un pragmatisks kompromiss.

82. Tiesa ir atzinusi, ka indivīdiem un apvienībām ir piešķirta aktīva loma vides aizsardzībā⁷⁶. Orhūsas konvencijas preambulas 7., 13. un 17. apsvērumā ir uzsvērtas vides aizsardzības organizāciju nozīme. Kā pamatoti norādījusi ģenerāladvokāte J. Kokote secinājumos lietā *Brünie lāči II*⁷⁷, Orhūsas konvencijas 2. panta 5. punktā ir paredzēta tādu konkrētu apvienību ieinteresētības vides aizsardzībā atzīšana, kuras atbilst visām attiecīgās valsts tiesību aktu prasībām. Eiropas Cilvēktiesību tiesa arī ir uzsvērusi nevalstisko organizāciju lomu, konstatējot, ka publisko tiesību jautājumos tās var raksturot kā sabiedrības “sargsuņus”⁷⁸.

83. Kopumā es uzskatu, ka lēmumu pieņemējam administratīvajā vai tiesas procedūrā būtu jābūt vairāk, nevis mazāk informācijas par ierosinātā projekta ietekmi uz vidi. Tas pārlicina par *locus standi* atzīšanu vides aizsardzības organizācijām, kuras atbilst valsts tiesību aktos noteiktajiem attiecīgajiem kritērijiem par to pastāvēšanu un darbību⁷⁹. Ņemot vērā to lomu vides jautājumos, šo organizāciju statuss īpaši labi ļauj piedāvāt būtisku informāciju.

84. Manuprāt, Orhūsas konvencijas 2. panta 5. punktā un 9. panta 3. punktā ir ieskicēta izpratne par attieksmi pret vides aizsardzības organizācijām kā vides pārstāvēm. Ja ar Savienības vides direktīvām ir noteikti saistoši pienākumi dalībvalstīm, tad vides aizsardzības organizācijām, kuras atbilst Orhūsas konvencijas 2. panta 5. punktā minētajiem kritērijiem, principā ir jābūt iespējai tiesā iesniegt pieteikumu par šo pienākumu pārkāpumu saskaņā ar šīs konvencijas 9. panta 3. punktu.

73 Kā saprotu Austrijas valdības paskaidrojumus, pat ja vides aizsardzības organizācija nopirktu zemes gabalu blakus projekta istenošanas vietai, tā varētu apgalvot tikai to, ka ir pārkāpti noteikumi, ja tādi ir, kas saistīti ar tās kā zemes īpašnieces materiālo tiesību aizsardzību.

74 C-263/08, EU:C:2009:421, 59.–65. punkts.

75 Orhūsas konvencijas piemērošanas norādēs ir paredzēts, ka “ar Konvenciju ir paredzēts pieļaut lielu elastību, nosakot, kuras vides aizsardzības organizācijas var vērsties tiesā. [...] Pusēm nav pienākuma savu valstu tiesību aktos ieviest populārsūdzību (*actio popularis*) sistēmu, kā rezultātā ikviens var apstrīdēt jebkuru lēmumu, aktu vai bezdarbību attiecībā uz vidi” (skat. 198. lpp.).

76 Skat. spriedumu, 2013. gada 11. aprīlis, *Edwards un Pallikaropoulos*, C-260/11, EU:C:2013:221, 40. punkts.

77 Skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Brünie lāči II*, EU:C:2016:491, 48. punkts.

78 Skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu, 2013. gada 28. novembris, *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung* pret Austriju, (CE:ECHR:2013:1128JUD003953407), 34. punkts.

79 Skat. iepriekš 74. punktu.

85. Protams, vidi ietekmējošā projektā ieinteresētajām personām ir *locus standi*, lai aizsargātu savu īpašumu vai citas intereses no iespējamā kaitējuma, ko var radīt projekts. Ja vides aizsardzības organizācijām ir liegtas tiesības vērsties tiesā, lai lūgtu pārbaudīt, vai administratīvs lēmums atbilst no Ūdens pamatdirektīvas 4. panta izrietošajiem dalībvalstij saistošajiem pienākumiem, tad vide, tas ir, sabiedrības intereses, nebūs pienācīgi pārstāvētas un aizstāvētas. Tas novestu pie absurda rezultāta, ka privātīpašums un personu intereses pret iespējamām administrācijas kļūdām būtu labāk aizsargātas kā sabiedrības intereses. Nevar būt, ka Savienības likumdevēja nodoms ir bijis radīt šādu neatbilstību.

Hartas 47. panta ietekme

86. Turklāt Ūdens pamatdirektīvas 4. pants ir jāinterpretē, ņemot vērā Hartas 47. pantu⁸⁰.

87. Minētajā Savienības primāro tiesību normā atkārtoti apstiprināts efektīvas tiesiskās aizsardzības princips. Tajā ir prasīts, lai ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, ir tikušas pārkāptas, būtu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti minētajā tiesību normā⁸¹.

88. Hartas 51. panta 1. punktā ir paredzēts, ka tā attiecas uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus⁸². Ja dalībvalsts ievieš procesuālo tiesību normas, kas ierobežo vides aizsardzības organizācijas iespēju celt prasību sabiedrības interesēs par iespējamu Ūdens pamatdirektīvas 4. panta pārkāpumu, tā īsteno pienākumus, kas izriet no Savienības tiesībām Hartas 51. panta 1. punkta izpratnē⁸³. Turklāt Hartas 47. pants ir nozīmīgs ne tikai gadījumos, kad Savienības materiālo tiesību norma ir saistīta ar procesuālo normu, kas piešķir tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību⁸⁴.

89. Tāda procesuāla norma, kas principā un praktiski ārkārtīgi apgrūtina vides aizsardzības organizācijas Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktā paredzētā uzdevuma izpildi un tāda administratīvā lēmuma tiesiskumu apstrīdēšanu, kuru tā uzskata par pieņemtu, pārkāpjot Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu, noteikti ir pretrunā Savienības tiesību aktos paredzētajām pamattiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību tiesā⁸⁵.

90. Tas, ka kāda dalībvalsts savas valsts tiesiskajā regulējumā ir izvēlējusies ar tiesībām pamatotu *locus standi*, nevis ar interesēm pamatotu *locus standi*, nav pietiekami, lai padarītu tādu vispārīgu izslēgšanu par likumīgu. Orhūsas konvencijas 9. panta redakcija, to skatot kopumā, liecina, ka minētās konvencijas autori pilnībā apzinājās Pušu *locus standi* noteikumu atšķirības. Tie rūpīgi izstrādāja kārtību 9. pantā, kur reglamentētas vides aizsardzības organizāciju tiesības tā, lai tiesu pieejamība *nebūtu* atkarīga no konkrētās Pušu izvēles.

80 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 30. aprīlis, *Pfleger u.c.*, C-390/12, EU:C:2014:281, 30.–37. punkts, kā arī manus secinājumus minētajā lietā, EU:C:2013:747, 44.–46. punkts.

81 Skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 45. punkts; 2015. gada 6. oktobris, *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, 95. punkts, un 2017. gada 28. marts, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 73. punkts.

82 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 17. punkts. Skat. arī spriedumu, 2017. gada 16. maijs, *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, 49. punkts.

83 Pēc analogijas skat. spriedumu *Brūnie lāči II*, 52. punkts, un spriedumu, 2015. gada 6. oktobris, *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648, 33. punkts.

84 *A contrario* skat. spriedumu, 2013. gada 27. jūnijs, *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 59.–60. punkts; skat. arī spriedumus, 2014. gada 23. oktobris, *Olainfarm*, C-104/13, EU:C:2014:2316, 34.–40. punkts, un 2017. gada 16. maijs, *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, 34.–41. punkts.

85 Skat. spriedumu, 2017. gada 27. septembris, *Puškar*, C-73/16, EU:C:2017:725, 72. un 73. punkts.

Nobeiguma piezīmes

91. Atzīt vides aizsardzības organizāciju tiesības saskaņā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu šajos apstākļos nenozīmē aplinkus šai normai piešķirt tiešu iedarbību. Tas drīzāk ir loģiskas sekas tam, ka jānodrošina Ūdens pamatdirektīvas 4. panta lietderīgā iedarbība, ņemot vērā pamattiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

92. Tiesa vairākkārt ir bijusi gatava apstiprināt Savienības vides tiesību aktu plašu, teleoloģisku interpretāciju⁸⁶. Manis ierosinātā pieeja tikai apkopo to, ko Tiesa jau ir nolēmusi spriedumā *Brūnie lāči II*.

93. Visbeidzot, Tiesas rīcībā esošā informācija vedina domāt, ka nav pretrunu starp manis ierosināto interpretāciju un *Bundes-Verfassungsgesetz* 132. panta 1. punktu (kas ir daļa no VII nodaļas “Konstitucionālās un administratīvās garantijas”). Kā paskaidro iesniedzējtiesa, ņemot vērā šo normu, tikai fiziska vai juridiska persona, kura apgalvo, ka ar administratīvas iestādes lēmumu ir pārkāptas tās tiesības un kura pati ir piedalījies iepriekšējā administratīvā procedūrā, var izvirzīt prasījumu par šo tiesību pārkāpumu, pārsūdzot administratīvā tiesā šo administratīvo lēmumu. Kā saprotu, šķiet, šīs prasības nerada šķēršļus vides aizsardzības organizāciju *locus standi* atzīšanai, lai apstrīdētu administratīvos lēmumus saskaņā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu.

94. Tādēļ uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Ūdens pamatdirektīvas 4. pants, to lasot kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu un Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir valsts procesuālo tiesību normas, atbilstoši kurām pienācīgi izveidotai vides aizsardzības organizācijai, kas darbojas saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktu prasībām, nav pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta nozīmē, lai apstrīdētu kompetentās iestādes aktu, kurš pieņemts administratīvā procedūrā, ko veic, pamatojoties uz valsts tiesību aktu normām, ar kurām īsteno šo direktīvu.

95. Tā kā uz iesniedzējtiesas pirmo jautājumu esmu atbildējusi apstiprinoši, jāizskata arī otrais un trešais jautājums.

Par otro jautājumu

96. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Orhūsas konvencijā ir pieprasīts, lai vides aizsardzības organizācija varētu administratīvā iestādē norādīt uz Ūdens pamatdirektīvas 4. panta pārkāpumu, vai arī pietiek ar to, ka lēmumu, ko administratīvā iestāde pieņēmusi šīs procedūras beigās, šādai organizācijai ir iespēja pārsūdzēt tiesā.

97. No manis ierosinātās atbildes uz pirmo jautājumu izriet, ka vides aizsardzības organizācijai ir jāļauj atsaukties uz Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu, to lasot kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu, lai apstrīdētu administratīvās iestādes lēmumu, kas pieņemts administratīvas procedūras beigās, kura veikta, pamatojoties uz Ūdens pamatdirektīvu transponējošo valsts tiesību aktu normām.

98. Paliek jautājums, vai Orhūsas konvencijā ir arī pieprasīts, lai vides aizsardzības organizācijai būtu atļauts atsaukties uz Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu šādas administratīvās procedūras laikā. Citiem vārdiem sakot, vai tai jāpiešķir tiesības piedalīties šādā procedūrā? Uz šo jautājumu atbildēšu divos posmos: vispirms vispārīgi un pēc tam – ņemot vērā Austrijas tiesību īpašo kontekstu.

⁸⁶ Skat. šajos secinājumos minēto judikatūru. Skat. arī tostarp spriedumu, 1988. gada 22. septembris, *Land de Sarre* u.c., 187/87, EU:C:1988:439, 14.–20. punkts. Minētā lieta bija saistīta ar *Euratom* līguma 37. panta interpretāciju, kas attiecās uz to, vai jebkāda veida radioaktīvo atkritumu likvidēšanas plāns “varētu būt saistīts ar ūdens, augsnes vai gaisa telpas radioaktīvo piesārņojumu citā dalībvalstī”. Tā kā bija jāizvēlas starp minētās tiesību normas šauru, burtisku interpretāciju un plašāku, vairāk teleoloģisku izpratni, gan Tiesa, gan ģenerāladvokāts (sers Gordons Slinns [*Sir Gordon Slynn*]), skat. viņa secinājumus minētajā lietā, EU:C:1988:291) izvēlējās pēdējo minēto iespēju.

Tiesības piedalīties – vispārīgas piezīmes

99. Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktā paredzētas tiesības administratīvā iestādē vai tiesā pārskatīt “valsts iestāžu darbību”. Tas ietvertu administratīvus lēmumus, kas pieņemti administratīvās procedūras beigās. Minētās konvencijas 9. panta 3. punktā atšķirībā no 6. panta nav paredzētas tiesības *piedalīties* administratīvās procedūrās. Šīs tiesības ir jāanalizē, ņemot vērā 6. pantu. Tomēr manis iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ⁸⁷ turpināšu, pamatojoties uz pieņēmumu, ka Orhūsas konvencijas 6. pants un 9. panta 2. punkts šajā lietā nav piemērojams.

100. Fakts, ka vides aizsardzības organizācijai ir tiesības apstrīdēt administratīvu lēmumu, pats par sevi nenozīmē tiesības piedalīties procedūrā, kuras rezultātā pieņem šo lēmumu. Tiesa ir nospriedusi, ka līdzdalība vides lēmumu pieņemšanas procedūrā ir atsevišķa no pārskatīšanas tiesā un tai ir atšķirīgs mērķis⁸⁸.

101. Atšķirībā no dažām citām vides direktīvām Ūdens pamatdirektīvā⁸⁹ nav skaidri paredzēta sabiedrības līdzdalība. Atšķirībā no Dzīvotņu direktīvas tajā arī netiek pieprasīts, ka projekts jāaskaņo tikai tad, kad iestāde “vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli”.

102. Tomēr Ūdens pamatdirektīvas 14. panta “Sabiedrības informēšana un apspriešanās” 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis “*veicina* visu ieinteresēto pušu efektīvu iesaisti [minētās] direktīvas īstenošanā”⁹⁰, un preambulas 14. apsvērumā ir norādīts, ka minētās direktīvas centienu pamatā it īpaši ir *sabiedrības* informēšana, apspriešanās ar to, kā arī tās *iesaistīšana*. Atļaujas piešķiršanas procedūra pamatojoties uz *WRG 1959* ir jāuzskata par minētās direktīvas īstenošanu⁹¹.

103. Manuprāt, ja ar dalībvalsts organizētu sabiedrības “iesaistīšanu” saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas 14. panta 1. punktu nav saistītas procesuālās tiesības, kas ļauj sabiedrības pārstāvjiem paust savu viedokli un pieprasīt, lai kompetentā iestāde šo viedokli ņemtu vērā, tad nebūtu ievērots minētās normas mērķis. Šāda veida sabiedrības “iesaistīšana” nebūtu raksturojama kā “apspriešanās”. Tā būtu vairāk līdzīga kompetentās iestādes veiktam “paziņojumam par nodomiem” sabiedrībai.

104. Tiesa jau ir paskaidrojusi, ka lietas dalībnieces statuss administratīvajā procesā vides aizsardzības organizācijai ļauj aktīvāk iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesā, sīkāk un piemērotākā veidā izklāstot savus argumentus, kas attiecas uz risku, ka plānotajam projektam var būt nelabvēlīga ietekme uz vidi. Kompetentajām iestādēm šie argumenti jāņem vērā pirms attiecīgā projekta atļaušanas. Bez šādas iesaistīšanas argumenti attiecībā uz vides aizsardzību nekad netiktu izvirzīti vai ņemti vērā, kā rezultātā Ūdens pamatdirektīvas 14. panta 1. punktā minētais procesa galvenais mērķis, proti, nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni, varētu netikt sasniegts⁹².

⁸⁷ Skat. iepriekš 48. punktu.

⁸⁸ Skat. spriedumu, 2009. gada 15. oktobris, *Djurgården-Lilla Värtans Miljöskyddsförening*, C-263/08, EU:C:2009:631, 38. punkts.

⁸⁹ Skat., piemēram, Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 28. janvāra Direktīvas 2003/4/EK par vides informācijas pieejamību sabiedrībai un par Padomes Direktīvas 90/313/EEK atcelšanu (OV 2003, L 41, 26. lpp.) 6. panta 2. punktu, Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 21. aprīļa Direktīvas 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarītā kaitējuma novēršanu un atbildzināšanu (OV 2004, L 143, 56. lpp.) 13. pantu, Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīvas 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (OV 2010, L 334, 17. lpp.) 25. pantu, IVN direktīvas 11. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Direktīvas 2012/18/ES par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību, ar kuru groza un vēlāk atceļ Padomes Direktīvu 96/82/EK (OV 2012, L 197, 1. lpp.), 23. pantu.

⁹⁰ Mans izcēlums.

⁹¹ Pēc analogijas skat. spriedumus, 2015. gada 1. jūlijs, *Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*, C-461/13, EU:C:2015:433, 32. punkts, un 2016. gada 4. maijs, Komisija/Austrija, C-346/14, EU:C:2016:322, 53. punkts.

⁹² Skat. spriedumu *Brūnie lāči II*, 69. un 70. punkts.

105. Turklāt administratīvā procesa vides, tostarp ar ūdens resursiem saistītos, jautājumos mērķis ir pieņemt lēmumu, kurā pieteikuma iesniedzēja intereses saņemt atļauju ir saskaņotas ar ierobežojumiem attiecībā uz apkārtējo vidi. Efektīva procedūra ir tāda, kurā vides aizsardzības organizācija var tikt iesaistīta jau sākumā, lai izteiktu nozīmīgus ar vidi saistītus apsvērumus. Tas veicina līdzsvarotu procesu un var samazināt turpmākās tiesvedības iespējamību. Tiesa vienmēr ir apzinājusies nepieciešamību sekmēt procesuālo ekonomiju dažāda veida procesos⁹³.

106. No tā izriet, ka lietas dalībnieces statusa piešķiršana administratīvajā procesā vides aizsardzības organizācijām, lai atsauktos uz tieši piemērojamām Savienības tiesību normām vides jomā, piemēram, Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu⁹⁴, veicina ūdens vides saglabāšanu un uzlabošanu Savienībā un, vispārīgāk runājot, Savienības vides tiesību mērķu sasniegšanu⁹⁵.

107. Iztrūkstot Savienības tiesiskajam regulējumam šajā jautājumā, iesniedzējtiesai saskaņā ar atbilstīgas interpretācijas principu ir jāinterpretē savas valsts procesuālās tiesības, cik vien iespējams, ņemot vērā šos mērķus, lai nodrošinātu to efektīvu īstenošanu⁹⁶.

Tiesības piedalīties, ņemot vērā Austrijas tiesību kontekstu

108. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka saskaņā ar *Bundes-Verfassungsgesetz* 132. panta 1. punktu lēmumu, kas pieņemts administratīvā procesa rezultātā, tiesā vai administratīvajā tiesā (šajā gadījumā – konkrētas *federālās zemes Verwaltungsgericht*) var pārsūdzēt tikai tāda fiziska vai juridiska persona, kurai pirms tam ir bijis lietas dalībnieka statuss šajā procesā. Tāpēc ir tieša savstarpēja saistība starp lietas dalībnieka statusu administratīvajā procesā un tiesībām pārsūdzēt lēmumu. Tādējādi, ja nav vai tiek zaudēts lietas dalībnieka statuss procesā administratīvajā iestādē, zūd tiesības pārsūdzēt minētās administratīvās iestādes lēmumu.

109. Principā šķiet, ka šāda prasība par iepriekšēju piedalīšanos administratīvajā procesā neapdraud Orhūsas konvencijā vai Ūdens pamatdirektīvā garantētās tiesības. Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar Hartas 47. pantu, kā arī efektivitātes princips neliedz piemērot šādu prasību kā nosacījumu pirms vērsšanās tiesā, ja šā tiesību aizsardzības līdzekļa noteikumi nesamērīgi neietekmē tiesību aizsardzības tiesā efektivitāti⁹⁷.

110. Tomēr, atbilstoši manai izpratnei par Austrijas tiesībām, vides aizsardzības organizācijai ir praktiski neiespējami iegūt lietas dalībnieka statusu šādā administratīvajā procedūrā, lai veicinātu Ūdens pamatdirektīvas 4. pantā noteikto Savienības vides tiesību obligāto mērķu īstenošanu⁹⁸.

111. Ja nostāja saskaņā ar valsts tiesību aktiem tiešām atbilst iepriekš aprakstītajai – kas ir jāpārbauda tikai iesniedzējtiesai –, tad atteikt vides aizsardzības organizācijai lietas dalībnieka statusu administratīvajā procesā būtu līdzvērtīgi kā liegt tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību tiesā, kas šādai organizācijai izriet no Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punkta saistībā ar Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu. No manas piedāvātās atbildes uz pirmo jautājumu izriet, ka, ja minētās tiesības piedalīties ir nepieciešamas, lai veicinātu Ūdens pamatdirektīvas 4. pantā noteikto Savienības vides tiesību aktu obligāto mērķu īstenošanu, tad nav pieļaujams vides aizsardzības organizācijai liegt šīs tiesības.

93 Piemēram, saistībā ar valsts atbalstu skat. spriedumu, 2013. gada 13. jūnijs, *HGA* u.c./Komisija, no C-630/11 P līdz C-633/11 P, EU:C:2013:387, 51. punkts; saistībā ar siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisiju kvotu noteikšanu to tirdzniecības sistēmā skat. spriedumu, 2012. gada 29. marts, Komisija/Igaunija, C-505/09 P, EU:C:2012:179, 86. punkts; saistībā ar prejudiciāla nolēmuma tiesvedību skat. spriedumu, 2011. gada 20. oktobris, *Intereidil*, C-396/09, EU:C:2011:671, 20. punkts, un saistībā ar tiesvedību, kas attiecas uz konkurenci, skat. spriedumu, 2010. gada 29. jūnijs, Komisija/*Alrosa*, C-441/07 P, EU:C:2010:377, 35. punkts.

94 Skat. iepriekš 55.–58. punktu.

95 Pēc analogijas skat. ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Brūnie lāči II*, EU:C:2016:491, 51. punkts.

96 Skat. spriedumu *Brūnie lāči I*, 50. punkts.

97 Pēc analogijas skat. ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumus lietā *Puškār*, C-73/16, EU:C:2017:253, 70. punkts.

98 Skat. iepriekš 78. punktu.

112. Līdz ar to uz otro jautājumu ir jāatbild, ka:

- valsts tiesai savas valsts procesuālās tiesības, kas attiecas uz lietas dalībnieces statusu tādā administratīvajā procesā atļaujas piešķiršanai, kas tiek veikts, pamatojoties uz valsts tiesību aktiem, ar kuriem transponē Ūdens pamatdirektīvu, kāds ir pamatlietā, ir jāinterpretē pēc iespējas atbilstoši Ūdens pamatdirektīvā (it īpaši tās 4. pantā un 14. panta 1. punktā) noteiktajiem mērķiem, lai ļautu vides aizsardzības organizācijām atsaukties uz šīm normām administratīvā procesa laikā valsts iestādē;
- ja vides aizsardzības organizācijas, kura ir atbilstīgi izveidota un darbojas saskaņā ar valsts tiesību aktu prasībām, tiesības apstrīdēt administratīvā iestādē vai pārsūdzēt tiesā kompetentās valsts iestādes administratīvajā procesā pieņemtos aktus, pamatojoties uz Ūdens pamatdirektīvas 4. pantu, ir atkarīgas no iepriekšējas piedalīšanās šādā procesā, tad minētais pants, lasot to kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu un Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādas valsts procesuālās normas, kas neļauj šādai organizācijai iegūt lietas dalībnieka statusu šādā procesā.

Par trešo jautājumu

113. Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai valsts procesuālajās tiesībās, piemēram, AVG 42. pantā, var tikt pieprasīts vides aizsardzības organizācijām laicīgi celt iebildumus atļaujas izsniegšanas procesa stadijā, jo pretējā gadījumā tās zaudē savu lietas dalībnieces statusu šajā procesā un kompetento iestāžu pieņemto aktu arī vairs nevar pārsūdzēt kompetentajā tiesā⁹⁹.

114. Atzišos, ka uzskatu šo jautājumu par neparasti formulētu. Loģiski varētu domāt, ka AVG 42. pantu var piemērot tikai personai, kura jau ir lietas dalībiece. Tomēr iesniedzējtiesa paskaidro, ka saskaņā ar Austrijas procesuālajām tiesībām (*WRG 1959* 102. panta 1. punkts) vides aizsardzības organizācijas, piemēram, *Protect* nevar iegūt lietas dalībnieka statusu šādā procesā¹⁰⁰. Tādēļ varētu uzskatīt, ka AVG 42. pantu vai nu nevar piemērot *Protect*, vai arī, ja tas būtu jāpiemēro, tas neietekmētu pamatlietas iznākumu. Šādos apstākļos trešais jautājums šķistu hipotētisks¹⁰¹.

115. Tomēr no iesniedzējtiesas paskaidrojumiem var secināt, ka *Protect* lūgums kļūt par lietas dalībnieci tika noraidīts kopā ar tās iebildumiem pret šo projektu, pamatojoties uz AVG 42. pantu, balstoties uz to, ka *Protect* iebildumus saistībā ar ūdeni laicīgi neiesniedza (pamatojoties uz *WRG 1959*) administratīvajā procesā¹⁰². Tas liecinātu, ka *Protect* varētu iegūt lietas dalībnieces statusu, ja laikus būtu iesniegusi šādus iebildumus.

116. Tiesas sēdē šī mīkla netika atrisināta.

117. Turpmāk pieņemu, ka *Protect* varētu iegūt administratīvā procesa dalībnieces statusu, laikus iesniedzot nepieciešamos iebildumus.

118. Austrijas valdība apgalvo (domājams, pamatojoties uz savu interpretāciju par valsts tiesību aktiem), kas *Protect* būtu bijis jāiesniedz iebildumus, negaidot pielaišanu lietas dalībnieces statusā.

⁹⁹ Atgādinu, ka AVG 42. pantā "laicīgi" definēts vai nu kā vēlākais dienā pirms administratīvajā procesā notiekošās sēdes, vai pašas sēdes laikā; skat. iepriekš 19. punktu.

¹⁰⁰ Skat. iepriekš 78. punktu.

¹⁰¹ Otrais uzdotais jautājums jau attiecas uz situāciju, kad vides aizsardzības organizācija *nevar* iegūt administratīvā procesa dalībnieces statusu.

¹⁰² No iesniedzējtiesas paskaidrojumiem varētu likties, ka *Bezirkshauptmannschaft Gmünd* (Gmindas iecirkņa pārvaldes iestāde) uzskatīja, ka *Protect* nebija lietas dalībnieces statusa, savukārt *Landesverwaltungsgericht Niederösterreich* (Lejasaustrijas federālās zemes Administratīvā tiesa) uzskatīja, ka *Protect* bija zaudējusi šo statusu saskaņā ar AVG 42. pantu. Skat. iepriekš 24. un 25. punktu.

119. No Tiesas rīcībā esošajiem materiāliem man nepavisam nešķiet acīmredzams, ka saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem vides aizsardzības organizācijai vajadzētu saprast, ka tā var iegūt administratīvā procesa dalībnieces statusu lietā par lūgumu piešķirt atļauju ūdens ieguvei mākslīgā sniega pūtējam, vienkārši iesniedzot iebildumus saskaņā ar AVG 42. pantu. Drīzāk šķiet, ka WRG 1959 102. panta 3. punktā ir saglabāta iespēja iesniegt šos iebildumus tikai lietas dalībniekiem, lai gan WRG 1959 102. panta 1. punktā vides aizsardzības organizācijai, kurai nav nekādu subjektīvo publisko tiesību, nav atļauts iegūt lietas dalībnieces statusu.

120. Es uzskatu, ka šādā situācijā prasība vides aizsardzības organizācijai tomēr mēģināt iesniegt iebildumus (gandrīz pamatojoties uz pieņēmumiem) būtu negodīga un maldinoša. AVG 42. panta piemērošana un lietas dalībnieces statusa atņemšana *Protect* šādā situācijā nozīmētu sodīt par to, ko valsts tiesību aktos, šķiet, tai netiek ļauts darīt. Manuprāt, šāds procesuālais noteikums neatbilstu Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punktā minētajiem godīguma un objektivitātes kritērijiem. Tas divaini atgādina Franca Kafkas stāsta “Likuma priekšā” situāciju ar mirstošo vīru, kurš visu mūžu mēģināja iziet cauri vārtiem, kas tagad tiek slēgti, bet šim vīram tiek pateikts, ka tie visu laiku viņam bijuši plaši atvērti.

121. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai valsts tiesiskais regulējums tiešām šādi darbojas. Ja tā ir, tad, atsakot *Protect* lietas dalībnieces statusu administratīvajā procesā un tādējādi liedzot tai tiesas pieejamību, tiktu noraidītas *Protect* tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kuras tai kā vides aizsardzības organizācijai izriet no Ūdens pamatdirektīvas 4. panta, to lasot kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu¹⁰³. No manis ierosinātās atbildes uz pirmo jautājumu izriet, ka, ja šīs tiesības ir nepieciešamas, lai veicinātu Ūdens pamatdirektīvas 4. pantā minēto Savienības vides tiesību aktu obligāto mērķu sasniegšanu, tad nav pieļaujama minēto tiesību atņemšana vides aizsardzības organizācijai.

122. Ja, no otras puses, iesniedzējtiesa konstatē, ka varētu pamatoti gaidīt, ka tāda vides aizsardzības organizācija kā *Protect*, pamatojoties uz taisnīgiem un objektīviem procesuālajiem noteikumiem, laikus iesniedz savus iebildumus administratīvajā procesā, nešķiet, ka AVG 42. pantā noteiktais procesuālais termiņš kaitē jebkādam Orhūsas konvencijas vai Ūdens pamatdirektīvas garantētajām tiesībām. Principā ar valsts tiesību aktos noteikto termiņu lietas dalībnieku iebildumu iesniegšanai būtībā ir ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un, šķiet, tas nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai sasniegtu likumīgos administratīvā procesa tiesiskās noteiktības, ātruma un ekonomijas mērķus. Tādējādi Tiesa ir atzinusi, ka saprātīgu termiņu noteikšana prasības celšanai tiesiskās noteiktības interesēs, vienlaikus aizsargājot konkrēto individu un administratīvo iestādi, ir saderīga ar Savienības tiesībām. It īpaši Tiesa ir secinājusi, ka šādi termiņi nav tādi, kas padara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu ar Savienības tiesību sistēmu piešķirto tiesību īstenošanu¹⁰⁴. Patiešām, pašā Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punktā ir paredzēts, ka procedūrām jābūt “taisnīgām, objektīvām un ātrām”. Tā kā ar AVG 42. pantu *lietas dalībniecei* ir liegta iespēja iesniegt iebildumus par projektu pēc noteikta termiņa, kuru lietas dalībniece nav ievērojusi, šķiet, ka tas atbilst šiem kritērijiem¹⁰⁵.

123. Tādējādi uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka Ūdens pamatdirektīvas 4. pants, lasot to kopsakarā ar Orhūsas konvencijas 9. panta 3. punktu un Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādas valsts procesuālo tiesību normas, atbilstoši kurām vides aizsardzības organizācija zaudē lietas dalībnieces statusu administratīvajā procesā tādēļ, ka tā šajā procesā nav savlaicīgi iesniegusi iebildumus, ciktāl šie noteikumi neatbilst Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punktā minētajiem taisnīguma un objektivitātes kritērijiem.

¹⁰³

Skat. spriedumu, 2017. gada 27. septembris, *Puškár*, C-73/16, EU:C:2017:725, 74. punkts, kurā Tiesa konstatēja, ka Hartas 47. pantā paredzētās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā nevar tikt mazinātas ar nosacījumu pirms prasības celšanas tiesā.

¹⁰⁴

Skat. spriedumu, 2016. gada 17. novembris, *Stadt Wiener Neustadt*, C-348/15, EU:C:2016:882, 41. punkts un tajā minētā judikatūra.

¹⁰⁵

Šis secinājums ir apstiprināts Orhūsas konvencijas īstenošanas rokasgrāmatā; skat. 202. lpp.

Secinājumi

124. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *Verwaltungsgerichtshof* (Augstākā administratīvā tiesa, Austrija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīvas 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā, 4. pants, to lasot kopsakarā ar Orhūsā 1998. gada 25. jūnijā parakstītās un ar Padomes 2005. gada 17. februāra Lēmumu 2005/370/EK Eiropas Kopienas vārdā apstiprinātās Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem 9. panta 3. punktu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādas valsts procesuālo tiesību normas, atbilstoši kurām pienācīgi izveidotai vides aizsardzības organizācijai, kas darbojas saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktu prasībām, nav pieejamas administratīvas vai tiesas procedūras minētās konvencijas 9. panta 3. punkta nozīmē, lai apstrīdētu kompetentās iestādes aktu, kurš pieņemts administratīvā procedūrā, ko veic, pamatojoties uz valsts tiesību aktu normām, ar kurām īsteno šo direktīvu;
- valsts tiesai savas valsts procesuālās tiesības, kas attiecas uz lietas dalībnieces statusu tādā administratīvajā procesā atļaujas piešķiršanai, kas tiek veikts, pamatojoties uz valsts tiesību aktiem, ar kuriem transponē Direktīvu 2000/60, kāds ir pamatlietā, ir jāinterpretē pēc iespējas atbilstoši minētajā direktīvā (it īpaši tās 4. pantā un 14. panta 1. punktā) noteiktajiem mērķiem, lai ļautu vides aizsardzības organizācijām atsaukties uz šīm normām administratīvā procesa laikā valsts iestādē;
- ja vides aizsardzības organizācijas, kura ir atbilstīgi izveidota un darbojas saskaņā ar valsts tiesību aktu prasībām, tiesības apstrīdēt administratīvā iestādē vai pārsūdzēt tiesā kompetentās valsts iestādes administratīvajā procesā pieņemtos aktus, pamatojoties uz Direktīvas 2000/60 4. pantu, ir atkarīgas no iepriekšējās piedalīšanās šādā procesā, tad minētais pants, lasot to kopsakarā ar attiecīgās konvencijas 9. panta 3. punktu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādas valsts procesuālās normas, kas neļauj šādai organizācijai iegūt šāda procesa dalībnieka statusu;
- Direktīvas 2000/60 4. pants, lasot to kopsakarā ar attiecīgās konvencijas 9. panta 3. punktu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tādas valsts procesuālo tiesību normas, atbilstoši kurām vides aizsardzības organizācija zaudē lietas dalībnieces statusu administratīvajā procesā tādēļ, ka tā šajā procesā nav savlaicīgi iesniegusi iebildumus, ciktāl šie noteikumi neatbilst Orhūsas konvencijas 9. panta 4. punktā minētajiem taisnīguma un objektivitātes kritērijiem.